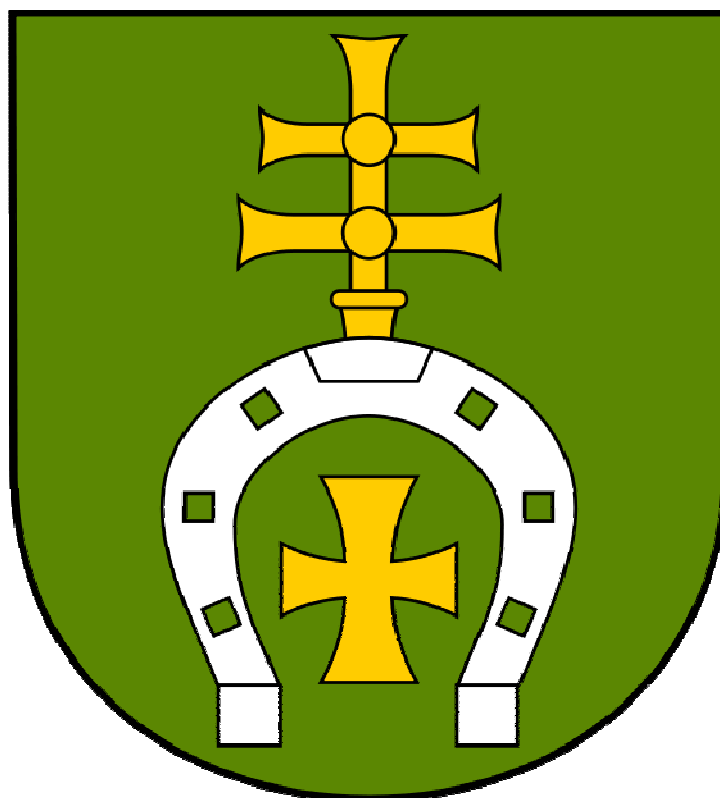

SZUDZIAŁOWO

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBOW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SZUDZIAŁOWO

Szudziałowo, sierpień 2011 r.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBOW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SZUDZIAŁOWO

**DOKUMENT OPRACOWANO W RAMACH REALIZACJI ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH
Z RZĄDOWEGO „PROGRAMU OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU
NA LATA 2009-2032”**

<p><i>Stowarzyszenie Popierania i Rozwoju Wiedzy o Ochronie Środowiska „CZYSTY ŚWIAT” ul. Grochowa 1/7 15-423 Białystok</i></p>	<p>e-mail: czysty_swiat@tlen.pl tel.: + 48 691 33 60 10 tel.: + 48 85 654 30 30</p>
---	--

Zespół autorski:

mgr inż. Monika Filipiuk-Obalek
mgr Marcin Obalek

Szudziałowo, sierpień 2011 r.

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	5
2. CEL I ZADANIA PROGRAMU.....	6
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY SZUDZIAŁOWO.....	8
4. BUDOWA, POCHODZENIE I CHARAKTERYSTYKA ZASTOSOWANIA AZBESTU.....	13
4.1 Podstawowe informacje i krótka historia azbestu.....	13
4.2 Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest.....	15
4.3 Zastosowanie wyrobów azbestowych w przemyśle i budownictwie.....	16
5. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU.....	20
5.1. Zagrożenia dla człowieka związane z azbestem.....	20
5.2. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest i wstępne zapobieganie ich szkodliwemu działaniu.....	22
6. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY SZUDZIAŁOWO (15 V 2011 – 28 VI 2011).....	25
7. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH.....	46
7.1. Cele programu.....	46
7.2. Założenia programu.....	46
8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.....	52
9. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	54
9.1. Wskaźniki monitorowania efektywności planu.....	56
10. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SZUDZIAŁOWO NA LATA 2011-2032	58
11. KOSZTY USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU GMINY SZUDZIAŁOWO.....	59
12. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....	60
13. WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW BHP W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH.....	72
14. WYTYCZNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU, WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW NIERUCHOMOŚCI I WYKONAWCÓW PRAC POLEGAJĄCYCH NA ZABEZPIECZENIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	76
15. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	82
15.1. Dyrektywy Unii Europejskiej.....	82

15.2. Ustawy.....	86
15.3. Rozporządzenia.....	87
16. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	91
16.1. Podsumowanie.....	91
16.2. Wnioski.....	92
16.3. Weryfikacja i aktualizacja Programu.....	93
16.4. Prognozy.....	93
17. ZAŁĄCZNIKI	
Załącznik Nr 1: Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.....	95
Załącznik Nr 2: Ankieta – informacja o wyrobach zawierających azbest (wysyłana do przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie gminy Szudziałowo).....	110
Załącznik Nr 3: Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest...111	
Załącznik Nr 4: Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.....114	
Załącznik Nr 5: Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.....116	
Załącznik Nr 6: Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania.....118	
Załącznik Nr 7: Wzór karty ewidencji odpadu.....119	
Załącznik Nr 8: Wzór karty przekazania odpadu.....121	
Załącznik Nr 9: Wniosek o udzielenie pomocy finansowej na usuwanie wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie gminy Szudziałowo122	
Załącznik Nr 10: Wykaz przykładowych firm specjalistycznych posiadających zezwolenie na zbieranie i transport odpadów azbestowych na terenie gminy Szudziałowo..... 123	
Załącznik Nr 11: Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest..... 124	
Załącznik Nr 12: Warunki dofinansowania przez WFOŚiGW w Białymstoku i NFOŚiGW zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest.....126	
Załącznik Nr 13: Regulamin udzielania dotacji na zadania z zakresu usuwania azbestu na lata 2011-2012.....128	

1. WPROWADZENIE

Zgodnie z wytycznymi „Krajowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 r., obejmującego lata 2002-2032, na terenie naszego kraju występuje obecnie ponad 15 mln ton wyrobów zawierających azbest, które muszą być usunięte do 31 grudnia 2032 r. Obowiązek opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szudziałowo” wynika bezpośrednio z powyższych zapisów.

Podstawą prawną stworzenia realizacji Programu są:

- Przyjęcie przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki, w której RM zobowiązano do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- „Rządowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” – aktualizacja 2010 przyjęta jako Załącznik do uchwały Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.
- „Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Województwa Podlaskiego na lata 2008 – 2032”
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

W związku z zagrożeniem, jakie niesie za sobą obecność włókien azbestu w wdychanym przez człowieka powietrzu, Program ten stał się priorytetem dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska. Przy tak dużym nagromadzeniu się wyrobów azbestowych w obiektach budowlanych i w infrastrukturze towarzyszącej ich wyeliminowanie ze środowiska jest niewątpliwie procesem długotrwałymi i bardzo kosztownym.

Azbest przez dziesiątki lat wykorzystywany był do produkcji m.in.:

- pokryć dachowych (tzw. Eternit płaski i falisty),
- płyt balkonowych i elewacyjnych,
- rur kanalizacyjnych, wodociągowych, centralnego ogrzewania,
- materiałów wykorzystywanych do izolacji cieplnej, kotłów, bojlerów, przewodów centralnego ogrzewania,
- ognioodpornych kocy azbestowych.

Należy uświadomić społeczeństwu, iż zagrożenie jakie niesie za sobą występowanie w otoczeniu wyrobów azbestowych nasila się wraz z wydłużaniem okresu ich użytkowania. Bardzo ważną rzeczą jest więc jednoznaczne określenie strategii działań podejmowanych w celu pozbycia się szkodliwych produktów.

2. CEL I ZADANIA PROGRAMU

Celem programu jest stworzenie na terenie gminy Szudziałowo sprawnego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie ochrony zdrowia ludzi i środowiska naturalnego.

Realizacja działań określonych w niniejszym Programie zmierza do:

- stopniowego pozbywania się wyrobów zawierających azbest z terenów nieruchomości zlokalizowanych w granicach administracyjnych gminy Szudziałowo, aż do ich całkowitego usunięcia do 2032 r.,
- wyeliminowania negatywnych skutków oddziaływania wyrobów azbestowych na zdrowie mieszkańców gminy,
- sukcesywnej likwidacji negatywnych skutków oddziaływania wyrobów azbestowych na środowisko naturalne i tym samym spełnienie wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,

- pomoc mieszkańcom gminy Szudziałowo w realizacji kosztownej wymiany dachowych pokryć azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

Do podstawowych zadań określonych w niniejszym Programie zalicza się:

- oszacowane ilości wyrobów azbestowych,
- organizację szeroko zakrojonej kampanii edukacyjno-informacyjnej,
- wykonanie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest występujących na terenie gminy Szudziałowo,
- sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- stworzenie systemu pomocy finansowej osobom usuwającym wyroby azbestowe z nieruchomości położonych na terenie gminy,
- stworzenie odpowiednich warunków i zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w całym okresie działania Programu (również po roku 2013),
- zachęcenie mieszkańców do udziału w Programie przez wykorzystanie potencjalnej możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków pomostowych Unii Europejskiej dzięki zapisom w RPO dla województwa podlaskiego na lata 2007 – 2013.
- pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację Programu,
- monitoring realizacji działań ujętych w programie,
- okresową aktualizację i weryfikację Programu.

Zaproponowane zasady udzielania pomocy finansowej usuwającym wyroby zawierające azbest z nieruchomości położonych na terenie gminy Szudziałowo, mają stanowić swego rodzaju środek motywacyjny – zachęcając właścicieli do usuwania stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest w sposób bezpieczny dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska.

Należy podkreślić, że obecnie w Polsce produkcja, stosowanie oraz obrót wyrobami zawierającymi azbest jest **zabroniona**, na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r., natomiast na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1876) – zgodnie z § 2 ust. 1, **wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest, dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31.12.2032 roku.**

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY SZUDZIAŁOWO

Gmina Szudziałowo jest to gmina wiejska położona we wschodniej części województwa podlaskiego w województwie podlaskim, w powiecie sokólskim. Siedziba gminy to Szudziałowo.

Graniczy z gminami: Gródek, Krynki, Sokółka, Supraśl i przylega do granicy z Białorusią. Jej powierzchnia wynosi **30 161 ha**. Podzielona jest na **34** sołectwa (49 miejscowości) i liczy **3 399** mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 11,7 osób na 1 km.² i jest jedną z najniższych w województwie. Gmina stanowi 14,68% powierzchni powiatu

Gmina ma charakter typowo rolniczy. W produkcji dominują tradycyjne uprawy podstawowych zbóż i ziemniaków. Na terenie gminy istnieje ogółem **1 699** indywidualnych gospodarstw. Średnie liczy **8,8 ha**. Pozarolniczą działalność prowadzi **75** podmiotów gospodarczych, głównie osób fizycznych. Olbrzymim bogactwem gminy są lasy. Zajmują ok. **15 523 ha**, co stanowi **51,5 %** ogólnej powierzchni gminy.

Fot. 1. Gmina Szudziałowo ma charakter typowo rolniczy.

Główne atuty gminy to przede wszystkim:

- duże zasoby leśne stwarzające możliwości surowcowe i przetwórstwa drzewnego,
- projektowane przejście graniczne w Wojnowcach - traktowane jako czynnik dynamizujący rozwój gminy,
- sąsiedztwo granicy z Białorusią, co stwarza możliwości rozwoju urządzeń ochrony granic, a także obsługi turystów i wymiany przygranicznej.

- walory turystyczne dużej części gminy leżącej w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, a także istnienie szlaku turystycznego Kruszyniany - Bohoniki (szlak tatarski);
- walory środowiska przyrodniczego (czyste powietrze, gleby, lasy), co daje możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki i agroturystyki;
- rolnicza przestrzeń produkcyjna przy znacznych zasobach gruntów Agencji Własności Rolniczej Skarbu Państwa, co stwarza możliwości produkcji rolnej o wartościach ekologicznych;
- przebieg przez teren gminy dróg krajowych: Białystok-Krynki-granica Państwa oraz Sokółka-Krynki-granica Państwa, stwarzają możliwości rozwoju urządzeń obsługi komunikacji i turystyki;
- projektowany rozwój urządzeń infrastruktury technicznej.

Miejscowość Szudziałowo położona jest w dolinie polodowcowej między dwoma wzgórzami morenowymi. Najstarszym dokumentem mówiącym o Szudziałowie, jest akt erekcyjny kościoła w Sokółce z roku 1592, a z nim razem i w Szudziałowie. Z dokumentu tego dowiadujemy się, że w początkach XVII w. Wawrzyniec Jeleński szlachcic z Korzeniewa Surowego, miał w swej administracji 14 włók ziemi królewskiej w tym i Szudziałów. Z kolei król Zygmunt III Waza, zmieniając pierwotne nadanie funduszu dla kościoła w Sokółce, w r. 1601 mówi o Szudziałowie, jako o filii kościoła w Sokółce. Prawdopodobnie przed XVI w. Szudziałowo było dziedzictwem Eysymontów zamienionym później na grunta królewskie, a wreszcie znów wróciło na własność prywatną. Ta własność prywatna prawdopodobnie została rozparcelowana i w tej formie przetrwała do naszych czasów.

Podobnie jak powstanie wsi, tak samo i pochodzenie jej nazwy nie jest do końca znane. W najstarszych dokumentach kościelnych figuruje nazwa Szudziałów.

Polityka przestrzenna gminy jest podporządkowana głównej funkcji gminy jaką jest w dalszym ciągu produkcja rolnicza, której podstawą jest średniej jakości rolnicza przestrzeń produkcyjna i związana z nią obsługa rolnictwa. Najkorzystniejszą specjalizacją rolnictwa jest tu uprawa zbóż, ziemniaków oraz hodowla trzody chlewnej i bydła.

Fot. 2. Parafia rzymskokatolicka p.w. św. Wincentego Ferrariusza i św. Bartłomieja Apostoła.

W polityce przestrzennej gminy istotną rolę będą odgrywały również funkcje uzupełniające gminy związane z:

- rozwojem komunikacji i turystyki przy przebiegających przez teren gminy drogach krajowych i wojewódzkich,
- wzrostem znaczenia funkcji ekologicznej i rekreacyjnej,
- mieszkalnictwem i obsługą ludności,

- rozwojem przemysłu związanym z przetwórstwem rolno-spożywczym i produkcją leśną na bazie lokalnych surowców.

Z uwarunkowań rozwoju gminy Szudziałowo wyłaniają się pewne szanse rozwojowe, które należy wykorzystać w polityce gospodarczej i planowaniu przestrzennym. Te elementy powinny być przedmiotem promocji gminy jako propozycje potencjalnym inwestorom.

Tabela 1. Struktura gruntów w Gminie Szudziałowo.

Lp.	Wyszczególnienie	Użytkowanie gruntów w granicach administracyjnych gminy	
		ha	%
1.	Powierzchnia ogólna	30 161	100
2.	Użytki rolne, w tym:	13 518	44,8
2.1.	grunty zabudowane	352	
2.2.	grunty orne	10 287	
2.3.	sady	259	
2.4.	użytki zielone (łąki)	1 096	
2.5.	pastwiska	1 511	
2.6.	rowy wodne	13	
3.	Nieużytki/inne	1 120	3,7
4.	Lasy i grunty leśne	15 523	51,5

Fot. 3. Użytki rolne stanowią 44,8 % powierzchni gminy.

Rys. 1. Plan Gminy Szudziałowo

4. BUDOWA, POCHODZENIE I CHARAKTERYSTYKA ZASTOSOWANIA AZBESTU

4.1. Podstawowe informacje i krótka historia azbestu.

Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. W zależności, z jakim metalem krzemiany tworzą związek, wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla zdrowia. Najgroźniejszy jest azbest **niebieski (krokydolit)**. Największe zastosowanie przemysłowe ma azbest **biały (chryzotyl)**, następnie azbest **niebieski** oraz **brązowy (amosyt)**.

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, takie jak odporność na bardzo wysokie temperatury, odporność na działanie chemikaliów, kwasów, zasad, wody morskiej. Charakteryzuje się także dużą sprężystością i wytrzymałością mechaniczną. Cechy te spowodowały, że znalazł on zastosowanie w wyrobie bardzo różnorodnych produktów.

Azbest obdarzony tak cennymi cechami jak miękkość, giętkość, odporność na ogień, postrzegany był w czasach starożytnych jako jedwab tajemniczego świata minerałów. Nadawano mu wiele nazw, znany był jako kamień bawełniany, czy len kamienny, skalny oprzęd, płótno niepalne. W średniowieczu alchemicy przydawali mu magiczne właściwości głosząc, że stanowi on owłosienie ogniotrwałych salamander (stąd też jedna z jego nazw – salamander).

Aktualnie używane nazwy amiantus i azbest, greckiego pochodzenia, odzwierciedlają cechy surowca związane z odpornością na ogień. Azbest, czyli niegasnący jest nazwą stosowaną w języku angielskim, niemieckim i wielu innych. Termin amiantus („nieplamisty”) stosowany jest do dzisiaj w języku francuskim. Wywodzi się stąd, iż minerał wrzucony do ognia nie spala się, nie traci na wadze, a staje się jakby czystszy. Tkane z włókien azbestu – już w czasach starożytnych – obrusy, chusteczki do nosa czyszczone były przez wrzucanie do ognia. Starożytni Rzymianie używali azbestu do wyrobu płótna zwanego „linum vivum” (żyjącego płótna), w które owijali zwłoki władców, aby po spaleniu zachować ich prochy.

Stosowanie azbestu stwierdzono już ok. 4500 lat temu na podstawie wykopalisk dokonanych w Finlandii. W Europie Południowej znany jest od ponad 2500 lat. Wzmianki w różnego rodzaju kronikach świadczą, że azbest od XV do XIX wieku dodawany był do różnych surowców w celu uzyskanie, m.in., knotów do świec, niepalnego papieru, skóry, a także do wyrobów tekstylnych np. sukna na płaszcze żołnierskie.

W końcu XIX wieku rozpoczęto wydobywanie azbestu na skalę przemysłową początkowo w Kanadzie, a następnie w Rosji. Dalsze kopalnie powstawały w Afryce na obszarach Rodezji i obecnej RPA. Po roku 1910 nastąpił szereg dalszych odkryć i eksploatacji złóż w różnych rejonach świata.

W latach 60-tych ubiegłego stulecia przełomem było wykorzystanie azbestu do wyrobu niepalnej papy, zwłaszcza w okresie, gdy pożary budynków były prawdziwą plagą. W pierwszych latach naszego stulecia mieszaniny azbestu i cementu wkroczyły do przemysłu materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt, znanych jako **eternit**. Płyty te do dzisiaj stosowane są do pokryć dachowych. Znajdowały one także zastosowanie jako okładziny ścienne oraz wytłaczane panele do dekoracji ścian i sufitów.

Minerał stał się prawdziwym przebojem za sprawą silników parowych, których niezbędnym elementem poddanym działaniom gorącej pary były różnego typu szczeliwa i uszczelki. Azbest w połączeniu z gumą w pełni spełniał oczekiwania konstruktorów.

Dzięki wspomnianym unikalnym właściwościom azbest był wykorzystywany jako surowiec w ponad 1 000 opisanych w literaturze technologii. M.in. stosowany był do produkcji wyrobów azbestowo – cementowych, wyrobów włókienniczych, przędzy, sznurów, szczeliw, wyrobów ciernych, takich jak klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe, wyrobów hydroizolacyjnych: lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz wojskowych masek przeciw gazowych.

Pomimo udowodnionego działania chorobotwórczego uznawany za mniej szkodliwy od **krokydolitu** pozostaje, np. w USA, ważnym elementem wielu technologii o kluczowym znaczeniu. Aktualnie azbest wykorzystywany jest m.in. w amerykańskim programie wahadłowców kosmicznych, których silniki raketowe pokrywane są osłoną impregnowaną azbestem, a także w przemyśle okrętowym.

Historia azbestu zatoczyła, jak widać, ogromne koło od zachwyty połączonego z przypisywaniem mu właściwości magicznych w czasach starożytnych, różnorodnego wykorzystywania ogromnych ilości surowca na skalę przemysłową w pierwszej połowie naszego wieku, do całkowitego zakazu jego stosowania w wielu krajach świata w latach 90-tych.

Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z tym, azbest znajduje się w wykazie opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, jako niebezpieczna substancja chemiczna o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia w następstwie długotrwałego narażania dróg oddechowych na wdychanie jego włókien.

Obecnie na terytorium Polski produkcja, stosowanie oraz obrót azbestem i wyrobami zawierającymi azbest jest zabronione pod odpowiedzialnością karną (kara grzywny, ograniczenia lub pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat) na podstawie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj.: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20).

4.2. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Azbest są to naturalnie występujące, włókniste minerały krzemianowe, powstałe na drodze procesów metamorficznych. Charakterystyczną cechą morfologiczną naturalnie występujących minerałów azbestowych jest równoległa budowa włókien. Wyróżnia się dwie grupy minerałów azbestowych:

- serpentynity – należą do nich: antygoryt, lizardyt i chryzotyl,
- amfibole – w skład tej grupy wchodzi bardzo dużo minerałów, a ich główne formy włókniste to: amozyt, krokidolit, azbest antofylitowy, termolitowy i aktynolitowi.

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w przemyśle dzięki swoim właściwościom, tj.:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotyli wynosi 1500-1550°C, amfiboli 930-1150°C
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) – szczególnie w przypadku amfiboli
- wysoka wytrzymałość mechaniczna
- niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne

- łatwość łączenia się z innymi materiałami (cement, tworzywa sztuczne)
- możliwość przędzenia włókien
- dobre właściwości sorpcyjne.

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się na podstawie trzech kryteriów: zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu.

Wyroby zawierające azbest dzielimy na dwie klasy:

- **Klasa I** – wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20 % (do 100 %) azbestu. Są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia. Głównie stosowane były w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCV oraz materiały i wykładziny cierne.
- **Klasa II** – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”. Zawierają poniżej 20% azbestu. Włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka. Zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Najczęściej w Polsce stosowanymi wyrobami z tej klasy są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe typ „karo” stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo-cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypowe.

4.3. Zastosowanie wyrobów azbestowych w przemyśle i budownictwie

Zastosowanie materiałów budowlanych zawierających azbest i kierunki wykorzystywania azbestu podano w tabelach poniżej.

Tabela 2. Zastosowanie wyrobów zawierających azbest

Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
Płyty azbestowo – cementowe faliste	Pokrycia dachowe
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	Ściany osłonowe, działowe, okładziny zewnętrzne, osłona ścian i przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe i wentylatorowe
Płyty azbestowo – cementowe płaskie typu „karo”	Pokrycia dachowe, okładziny zewnętrzne
Płyty azbestowo – cementowe autoklawizowane płaskie „acekol”, „kolorys”	Okładziny zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe
Płyty azbestowo – cementowe konstrukcyjne ogniochronne	Osłony ogniochronne i przeciwpożarowe w budynkach i obiektach przemysłowych, izolacja urządzeń grzewczych
Rury azbestowo – cementowe (ciśnieniowe i bezciśnieniowe)	Przewody wodociągowe i kanalizacyjne, rynny spustowe zsyków na śmieci, przewody kominowe
Otuliny azbestowo – cementowe	Izolacja urządzeń ciepłowniczych
Kształtki budowlane azbestowo – cementowe	Przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
Masy azbestowe natryskowe	Izolacja ogniochronna konstrukcji stalowych, przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej

Tabela 3. Kierunki wykorzystywania azbestu

Rodzaje wyrobów	Wyroby	Udział % azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
Wyroby azbestowo – cementowe	Płyty dekarne, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne	5-30 %	Pokrycie dachowe, elewacje, wodociągi i kanalizacje	Ogniotrwałość, odporność na korozję i gnienie, wytrzymałe mechanicznie, lekkie, trwałe, nie wymagają konserwacji

Wyroby izolacyjne	Wata, włóknina, sznury, tkanina termoizolacyjna, taśmy	75-100%	Izolacje kotłów parowych, silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników, ubrania i tkaniny termoizolacyjne	Odporne na wysoką temperaturę, trwałe
Wyroby uszczelniające	Tektura, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione	75-100%	Uszczelnienia narażone na wysoką temperaturę, wodę i parę, kwasy i zasady, oleje, gazy spalinowe	Odporność na wysokie temperatury, wytrzymałość na ściskanie, dobra elastyczność, odporność chemiczna
Wyroby cierne	Okładziny cierne, klocki hamulcowe	30 %	Elementy napędów	Chroni elementy przed przegrzaniem
Wyroby hydroizolacyjne	Lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe	20-40 %	Materiały stosowane w budownictwie	
Inne	Materiał filtracyjny w przemyśle piwowarskim i w farmacji, wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych, produkcja masek przeciwgazowych		Stosowany w różnych przemysłach	

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001, Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest klasyfikowane są jako odpady niebezpieczne o kodach:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,

- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Azbest jest wyrobem twardym, nieuszkodzony nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z emisją włókien do powietrza. Problem szkodliwości takich wyrobów zaczyna istnieć z chwilą pojawienia się jakichkolwiek ich uszkodzeń. Destrukcja płyt może być powierzchniowa jak również obejmować głębsze partie materiału z azbestem i być wynikiem oddziaływania czynników atmosferycznych oraz ingerencji człowieka. Na naruszenie i niszczenie struktury płyt (głównie powierzchniowej) duży wpływ mają warunki klimatyczne oraz zanieczyszczenia chemiczne powietrza atmosferycznego. W wyniku przemarzania płyt w okresie zimowym i silnego nagrzewania płyt w okresie letnim, połączonego z okresowymi szokami termicznymi spowodowanymi opadami deszczu dochodzi do erozji płyt, tworzenia się na powierzchni wżerów, odpryskiwania warstw materiału zawierającego azbest i w mniejszym stopniu pęknięcia płyt na całej grubości. Zjawisko to przyspieszane jest dodatkowo przez kwaśne deszcze występujące głównie na terenach przemysłowych. W wyniku oddziaływania tych czynników dochodzi do kruszenia materiału, osłabienia więzi włókien z matrycą i w efekcie końcowym do emisji włókien azbestu do powietrza. Płyty takie cechują się nierówną powierzchnią i łatwym odpajaniem kolejnych warstw materiału, nawet pod wpływem niezbyt silnych oddziaływań mechanicznych. Drugim rodzajem uszkodzeń płyt dachowych i elewacyjnych są ich pęknięcia, odłamania naroży, wykruszenia krawędzi, dziury. Uszkodzenia te powstają na skutek oddziaływania czynników mechanicznych spowodowanych uderzeniami twardymi przedmiotami lub odłamaniami. Również błędy w montażu płyt mogą być przyczyną powstawania uszkodzeń np. przybijanie ich gwoździami bez uprzedniego wywiercenia otworów w płycie, brak odstępów dylatacyjnych. Powoduje to destrukcję materiału z azbestem (pęknięcia). Powstawaniu uszkodzeń towarzyszy odrywanie elementów płyt, które zalegają wokół obiektów i stanowią poważne źródła emisji włókien azbestowych do otoczenia, co wynika z rozkruszania fragmentów płyt np. przez bawiące się nimi dzieci lub przejeżdżające pojazdy.

5. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU

5.1. Zagrożenia dla człowieka związane z azbestem

Około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych. Szacuje się, że na dachach i elewacjach znajduje się ponad 15 milionów ton płyt azbestowo-cementowych płaskich i falistych. Do tego dochodzą rury azbestowo-cementowe, uszczelki, sznury azbestowe uszczelniające, miękkie płyty i masy torkretowe, masy uszczelniające, izolacje cieplne itp.

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki nie są one uwalniane do powietrza, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na możliwość pojawienia się choroby wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia (liczba lat przebywania w zanieczyszczonym azbestem środowisku). Azbest o numerze CAS 1332-21-4 w różnych odmianach: aktyolit, amozyt, antofilit, chryzotyl, krokidolit, tremolit jest czynnikiem rakotwórczym dla ludzi. Włókna małych rozmiarów, niewidoczne gołym okiem, wnikają głębiej do układu oddechowego (do płuc). Większość wdychanego pyłu usuwana jest z układu oddechowego „samoistnie” za pośrednictwem śluzu, a następnie odkrztuszana lub połykana. Dlatego bardziej narażone na zachorowanie i komplikacje chorobowe są osoby o niewydolnym czy osłabionym układzie oddechowym. Usuwanie pyłu azbestu utrudnione jest przy zapaleniach oskrzeli, szczególnie przy przewlekłych stanach zapalnych. Ryzyko wystąpienia chorób wśród osób narażonych na pył azbestu znacznie się zwiększa przy jednoczesnym paleniu papierosów. Dużą rolę w wystąpieniu choroby odgrywa także wrażliwość osobnicza (podatność danej osoby) i palenie papierosów. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych.

Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym, a więc zagrażają dzieciom i młodzieży obecnie przebywającej i bawiącej się w środowisku zanieczyszczonym azbestem. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel, duszności. Dowody dotyczące rakotwórczości azbestu zaczęto gromadzić na świecie w latach 60-tych, zaś pierwsze całkowite zakazy stosowania azbestu jako substancji rakotwórczej pojawiły się dopiero w latach 80-tych.

Należy pamiętać, że główną przyczyną raka płuc jest palenie papierosów. Wśród osób palących, w porównaniu z niepalącymi, ryzyko raka płuc zwiększone jest ok. 11-krotnie. Wśród narażonych zawodowo na pył azbestu w porównaniu z nie narażonymi i niepalącymi ryzyko raka płuc jest większe 5-krotnie. Osoby narażone na pył azbestu i jednocześnie palące zwiększyć mogą to ryzyko 50-krotnie.

Dopuszczalne stężenie pyłu azbestu w powietrzu atmosferycznym w Polsce wynosi 1000 włókien/m³ powietrza w pomiarach 24-godzinnych. Przeprowadzone badania kontrolne środowiskowych stężeń włókien azbestu w aglomeracjach wielkomiejskich wykazały najwyższe ponadnormatywne stężenia przy węzłach komunikacyjnych zlokalizowanych w Warszawie, Katowicach, Łodzi. Na obszarze gminy Szudziałowo nie prowadzono podobnych badań, dlatego brak danych dotyczących stężeń włókien azbestu na tym terenie. Nie ma w Polsce dokładnych danych dotyczących liczby osób w przeszłości narażonych zawodowo oraz w przeszłości i obecnie narażonych środowiskowo.

Fot.4. Przykładowe zagrożenie spowodowane niszczeniem pokryć dachowych, z których uwalniają się włókna azbestowe.

Zagrożenie dla zdrowia ludzi wynika z nagromadzenia na niektórych obszarach kraju (również poza obszarami przemysłowymi, np. na oficjalnych i „dzikich” wysypiskach, w miejscu dawnych budow) różnego typu materiałów zawierających azbest, w tym stosunkowo dużych ilości najbardziej groźnego dla zdrowia – azbestu niebieskiego (krokydolitu). Odpady azbestowo – cementowe stanowiące niegdyś bardzo cenny, szeroko wykorzystywany surowiec, są obecnie istotnym źródłem emisji pyłu. Odpady te stosowane do utwardzania podwojek, podjazdów, dróg, itp., uległy zużyciu i degradacji pod wpływem warunków atmosferycznych, co jest przyczyną uwalniania się włókien azbestu do powietrza atmosferycznego.

5.2. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest i wstępne zapobieganie ich szkodliwemu działaniu

Wszystkie rodzaje azbestu umieszczone są na liście czynników rakotwórczych stanowiącej załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 11.09.1996r. (Dz.U. Nr 121, poz. 571) w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Dla uniknięcia groźby chorób organizm nie powinien być ekspozowany na powietrze znacznie zanieczyszczone tymi pyłami. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych do niedawna będących w powszechnym użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia – stałej obecności zmiennych na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny. Zanieczyszczenia te w obszarach zindustrializowanych występują w nieco wyższych poziomach.

Wyróżniamy trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe, a mianowicie ekspozycję:

- zawodową – związaną z pracą w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe; również praca w warsztatach samochodowych i praca przy usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest,
- parazawodową – dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów,
- środowiskową – związaną z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Włókna azbestu są niewidoczne gołym okiem i mogą być również uwalniane z materiałów budowlanych, do których używano odpadów zawierających azbest, a także z koców poprodukcyjnych. Największe uwalnianie włókien występuje podczas prac powodujących

wzniesienie pyłu, ścieranie, kruszenie i rozgniatanie powierzchni zawierających azbest. Zagrożenie stanowią także pozostawione składowiska odpadów niewykorzystanych, rozrzucone po różnych, zapomnianych nieraz, obszarach. Wdychając powietrze z włóknami azbestu zwiększamy ryzyko chorób azbestozależnych. Należy pamiętać, że szczególnie narażone są dzieci i młodzież.

Azbest jest praktycznie niezniszczalny oraz groźny dla zdrowia, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu.

Przed wszystkim należy więc ograniczyć emisję pyłu azbestu przez:

1. Rozpoznanie, czy w najbliższym otoczeniu znajdują się materiały zawierające azbest, gdzie i jak duże są to powierzchnie, a następnie, tam gdzie to możliwe, należy we własnym zakresie powierzchnie utwardzane odpadami azbestowymi (podwórka, drogi dojazdowe, podjazdy, podłogi w budynkach) zabezpieczyć materiałami trwałymi (wylewki betonowe, asfaltowe, itp.).

2. Jeśli niemożliwe jest zabezpieczenie materiałów zawierających azbest na terenie posesji we własnym zakresie, do czasu rozwiązania problemu należy unikać wykonywania prac powodujących wzmożone pylenie, a więc ścieranie, rozdrabnianie, kruszenie i miażdżenie powierzchni. W celu zmniejszenia pylenia przed wykonywaniem tych prac należy powierzchnie te zwilżyć, uprzątać również w stanie wilgotnym

3. Nie wywożenie i nie porzucanie w miejscach do tego nieprzeznaczonych materiałów zawierających azbest.

Ryzyko chorób azbestozależnych można zmniejszyć znacznie poprzez niepalenie papierosów.

Demontaż pokryć dachowych zawierających azbest jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne. Prace mające na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych, zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,

- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
- umieszczenia tablic ostrzegawczych o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”,
- zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi. Zapewnienie powyższego wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzania (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.), tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Demontaż pokryć dachowych zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak poważną przeszkodą jest brak środków finansowych, co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowanie działań związanych z usuwaniem azbestu, który występuje m.in. w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

6. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY SZUDZIAŁOWO (15 V 2011 – 28 VI 2011)

Na terenie Gminy Szudziałowo w okresie 15 V 2011 – 28 VI 2011 dla potrzeb niniejszego Programu przeprowadzono inwentaryzację obiektów budowlanych należących do osób prywatnych, osób prawnych oraz różnych instytucji gminnych w celu zebrania danych i uzyskania informacji o rzeczywistej ilości, rodzaju i stanie wyrobów azbestowych na terenie gminy. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono duże ilości materiałów zawierających azbest w istniejących budowlach. Inwentaryzacja opierała się w całości o spis z natury przeprowadzony we wszystkich gospodarstwach na terenie gminy w ww. przedziale czasowym.

Ilość płyt azbestowo-cementowych będących w użyciu jako pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, rolniczych i gospodarczych oraz złożonych luzem określono w sumie na **201 689 sztuk**, zajmujących powierzchnię **282 365 m²**, w tym pokryć dachowych: **275 948 m²** oraz złożonych luzem: **6 416 m²**.

W celu obliczenia wagi zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych przyjęto, że 1 m² płyty waży średnio 15 kg, a ciężar całej płyty (1,4 m²) to 21 kg. Odpowiednio więc waga wszystkich płyt będących w użyciu wraz z płytami złożonymi luzem wyniosła **4 235 469 kg (4 235,47 Mg)**, z czego **4 139 226 kg (4 139,23 Mg)** dla płyt będących w użyciu i **96 243 kg (96,24 Mg)** dla płyt złożonych luzem.

Wyroby zawierające azbest stwierdzono na terenie **937 posesji** (w tym 19 w posiadaniu jednostek administracyjnych oraz 4 należących do osób prawnych), **1 975 obiektów** (w tym 26 w posiadaniu jednostek administracyjnych i 9 obiektów należące do osób prawnych).

Według podziału na osoby fizyczne, osoby prawne (firmy) i jednostki administracyjne Gminy Szudziałowo, ilość materiałów azbestowych przedstawia się następująco:

Tabela 4. Ilość wyrobów azbestowych z według rodzaju podmiotów w Gminie Szudziałowo.

Rodzaj Podmiotu	Ilość [m ²]	Masa [Mg]
Osoby fizyczne	278 097	4 171,48
Osoby prawne	2 946	44,19
Jednostki administracyjne	1 322	19,8
Razem:	282 365	4 235,47

Tabela 5. Wykaz podmiotów prawnych z terenu Gminy Szudziałowo posiadających wyroby azbestowe

Lp.	Nazwa Firmy	Lokalizacja	Ilość [m ²]	Masa [Mg]	Nr działki
1.	PPUH Agropol Sp. Z o.o.	Szudziałowo	1 400	21	460
2.	Ostrowia M.Trwoga i M.Trwoga Sp.j.	Ostrów Północny 49	274,4	4,12	27/2
3.	Parafia Rzymskokatolicka	Szudziałowo, ul. Kościelna 9	896	13,44	411
4.	AL – MET R. Żywolewski	Słójka 5	375,2	5,63	120/12
RAZEM:			2 945,6	44,19	-

Tabela 6. Ilość wyrobów azbestowych w jednostkach administracyjnych Gminy Szudziałowo.

L.p.	Nazwa Jednostki	Lokalizacja	Ilość [m ²]	Masa [Mg]	Nr działki
1.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Zubrzyca Wielka	22,4	0,34	136
2.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Wierzchlesie	16,8	0,25	206/2
3.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Klin	16,8	0,25	77/2
4.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Trzcianno Stare, soł. Talkowszczyzna	16,8	0,25	38
5.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Szczęsnowicze	16,8	0,25	103
6.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Suchynicze	16,8	0,25	175/4
7.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Słójka	16,8	0,25	8
8.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Słójka	16,8	0,25	89
9.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Słoja	16,8	0,25	301/2
10.	Urząd Gminy Szudziałowo,	Ostrówek	16,8	0,25	174

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo
na lata 2011-2032

	b.u.p. (wiata przystankowa)				
11.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Łążnisko	16,8	0,25	90
12.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Knyszewicze	22,4	0,34	357
13.	Urząd Gminy Szudziałowo, b.u.p. (wiata przystankowa)	Szudziałowo, ul. Centralna	16,8	0,25	244
14.	Urząd Gminy Szudziałowo, budynek mieszkalny	Usnarcz Górny	179,2	2,69	41/3
15.	Urząd Gminy Szudziałowo, budynek gospodarczy	Usnarcz Górny	70	1,05	41/3
16.	Urząd Gminy Szudziałowo, garaż/inne	Szudziałowo, ul. Szkolna 4	134,4	2,02	281/2
17.	Urząd Gminy Szudziałowo, garaż/inne	Szudziałowo, ul. Szkolna bn	56	0,84	359/1
18.	Urząd Gminy Szudziałowo, hydrofornia	Szudziałowo	112	1,68	278/8
18.	Nadleśnictwo Supraśl	Łążnisko 30	354,2	5,31	269
19.	Nadleśnictwo Supraśl	Klin 3	186,2	2,79	75/1
RAZEM:			1 321,6	19,8	-

Gminę Szudziałowo zamieszkują **3 399** osoby w **1 699** gospodarstwach. Wyroby zawierające azbest stwierdzono na terenie **937** gospodarstw/posesji (**1 975** obiektów), czyli w **55,15 %** z całości. Średnia ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na jedno gospodarstwo (z liczby gospodarstw, na których terenie zinwentaryzowano wyroby azbestowe) to **301 m²**, tj. **4 520 kg (4,52 Mg)**, natomiast na jednego mieszkańca (ze wszystkich gospodarstw, a więc również tych, gdzie nie stwierdzono wyrobów azbestowych) przypada średnio **1 246 kg (1,25 Mg)**.

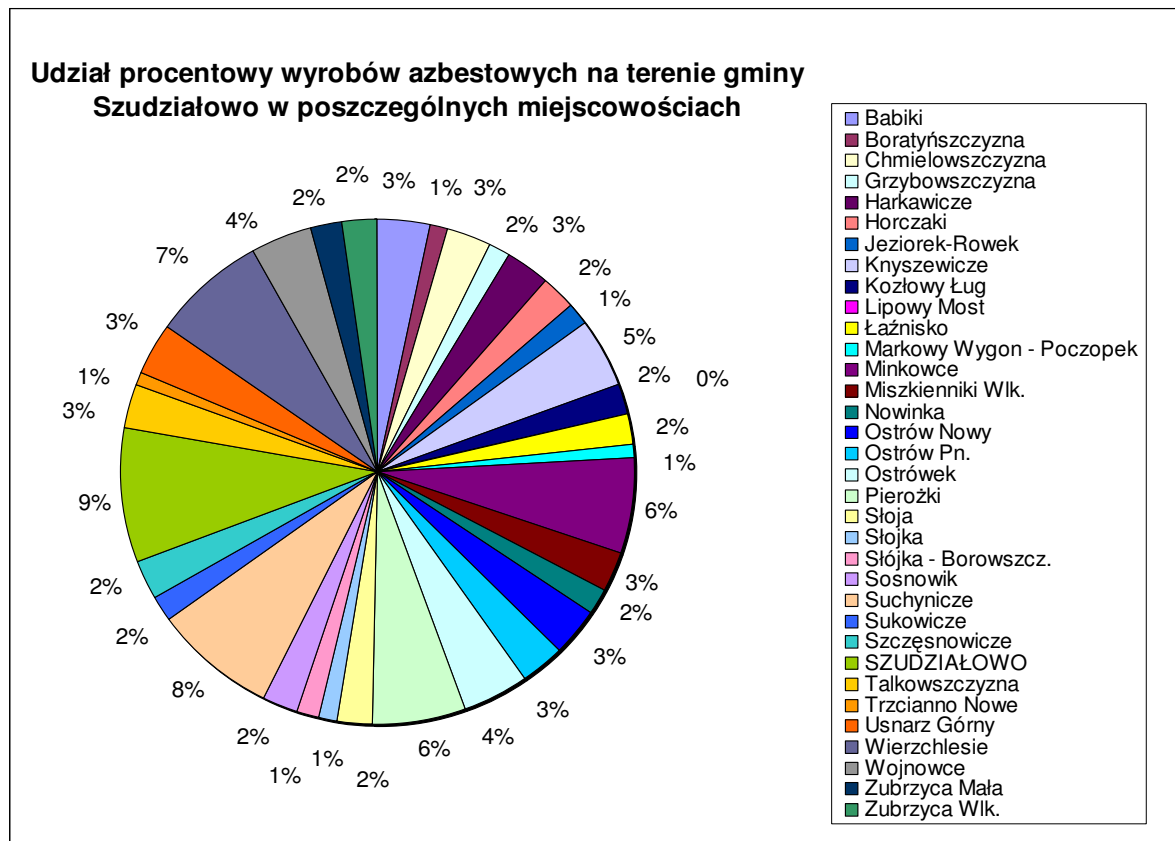
Tabela 7. Ilość wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach na terenie gminy Szudziałowo (stan na 28 VIII 2011)

Lp	Miejscowość	Powierzchnia wyrobów azbestowych w m ²	Ilość wyrobów azbestowych w Mg
1.	Babiki	9153	137,30
2.	Boratyńszczyzna	3455	51,83
3.	Chmielowszczyzna	7514	112,71

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo
na lata 2011-2032

4.	Grzybowszczyzna	4521	67,81
5.	Harkawicze	7437	111,55
6.	Horczaiki	6504	97,57
7.	Jeziorek-Rowek	3406	51,09
8.	Knyszewicze	13301	199,52
9.	Kozłowy Ług	4764	71,46
10.	Lipowy Most	433	6,49
11.	Łaźnisko	5457	81,86
12.	Markowy Wygon - Poczopek	2632	39,48
13.	Minkowce	16934	254,02
14.	Miszkienniki Wielkie	7272	109,07
15.	Nowinka	4406	66,09
16.	Ostrów Nowy	8386	125,79
17.	Ostrów Północny	8512	127,68
18.	Ostrówek	11563	173,44
19.	Pierozki	16250	243,75
20.	Słoja	6033	90,49
21.	Słójka	3531	52,96
22.	Słójka Borowszczyzna	3962	59,43
23.	Sosnowik	6266	94,00
24.	Suchynicze	21547	323,21
25.	Sukowicze	5019	75,28
26.	Szczęsłowicze	6762	101,43
27.	Szudziałowo	24279	364,18
28.	Talkowszczyzna	7791	116,86
29.	Trzecianno Nowe	2913	43,70
30.	Usnarz Górny	8875	133,12
31.	Wierzchlesie	20961	314,41
32.	Wojnowce	10795	161,93
33.	Zubrzyca Mała	5456	81,84
34.	Zubrzyca Wielka	6275	94,12
Ogółem		282 365	4 235,47

Rys. 2. Udział procentowy wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szudziałowo w poszczególnych miejscowościach.

Największy udział procentowy wyrobów zawierających azbest stwierdzono w Szudziałowie (9 %). Znaczna ilość azbestu znajduje się również w Suchyniczach (8 %), Wierzchlesiu (7 %) i Minkowcach (6 %). Najmniejszy udział tychże wyrobów stwierdzono w Trzciannie Nowym, Słójce, Słójce Borowszczyźnie, Markowym Wygonie – Poczopku, Boratyńszczyźnie i Jeziorku - Rowku (po 1 %). Znikomą, najmniejszą ilość zinventaryowano w Lipowym Moście.

Tabela 8. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w kg przypadające na jedno gospodarstwo poszczególnych miejscowości na terenie gminy Szudziałowo.

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba gospodarstw posiadających wyroby azbestowe	Średnia ilość azbestu przypadająca na jedno gospodarstwo [kg]
1. Babiki	92	28	4 903
2. Boratyńszczyzna	46	14	3 702
3. Chmielowszczyzna	42	22	5 123
4. Grzybowszczyzna	31	12	5 651

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo
na lata 2011-2032

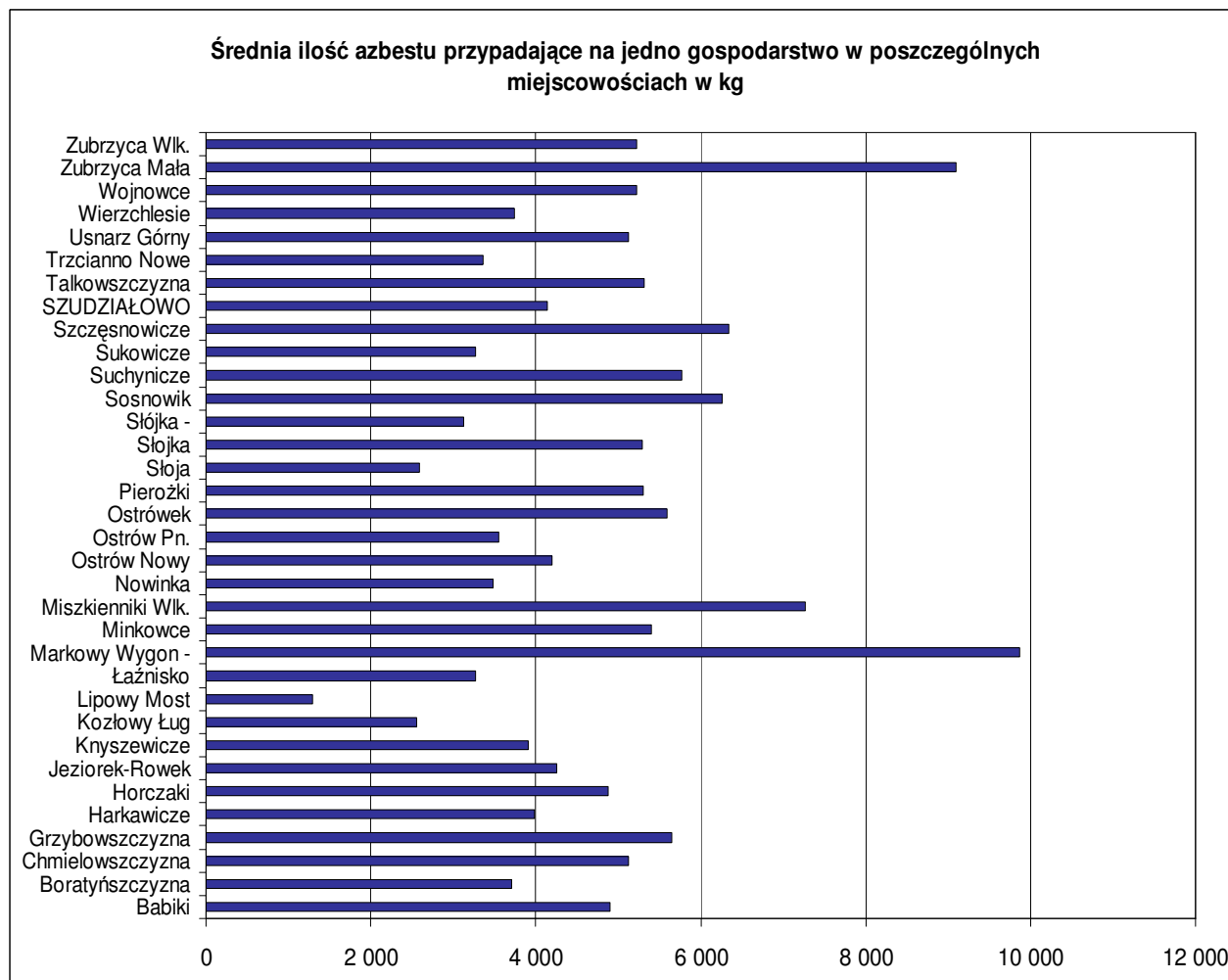
5.	Harkawicze	43	28	3 984
6.	Horczaiki	112	20	4 878
7.	Jeziorek-Rowek	38	12	4 258
8.	Knyszewicze	88	51	3 912
9.	Kozłowy Ług	47	28	2 552
10.	Lipowy Most	15	5	1 298
11.	Łaźnisko	78	25	3 274
12.	Markowy Wygon- Poczopek	52	4	9 870
13.	Minkowce	166	47	5 405
14.	Miszkienniki Wielkie	86	15	7 272
15.	Nowinka	57	19	3 478
16.	Ostrów Nowy	39	30	4 193
17.	Ostrów Północny	128	36	3 547
18.	Ostrówek	80	31	5 595
19.	Pierożki	47	46	5 299
20.	Słoja	99	35	2 586
21.	Słójka	58	10	5 296
22.	Słójka Borowszczyzna	37	19	3 128
23.	Sosnowik	22	15	6 266
24.	Suchynicze	100	56	5 772
25.	Sukowicze	55	23	3 273
26.	Szczęsnowicze	85	16	6 339
27.	Szudziałowo	745	88	4 138
28.	Talkowszczyzna	119	22	5 312
29.	Trzecianno Nowe	77	13	3 362
30.	Usnarz Górny	84	26	5 120
31.	Wierzchlesie	363	84	3 743
32.	Wojnowce	131	31	5 223
33.	Zubrzyca Mała	70	9	9 093
34.	Zubrzyca Wielka	67	18	5 229
Łącznie		3 399	937	4 520

* Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach wg stanu na dzień 31.12.2010 r.

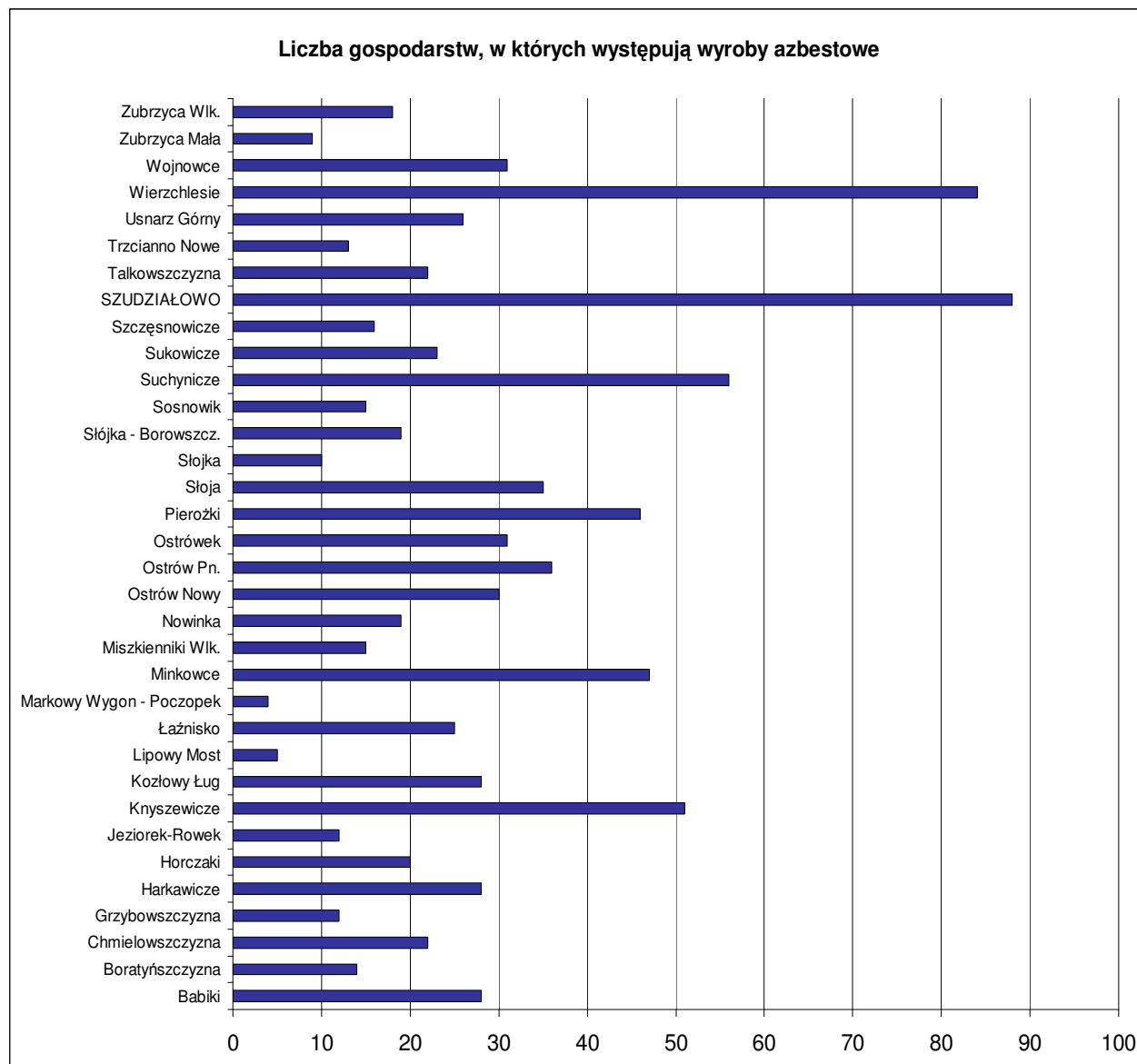
W całej gminie Szudziałowo stwierdzono obecność wyrobów zawierających azbest w **937** gospodarstwach/posesjach, z czego najwięcej, bo 88 gospodarstw (175 obiektów) z azbestem występuje w Szudziałowie. Niewiele mniej, bo 84 zaś w Wierzchlesiu (155 obiektów). Natomiast w sołectwie Suchynicze zinwentaryzowano 56 gospodarstw, ale aż 149 obiektów. Najmniej zaś stwierdzono w sołectwie Markowy Wygon-Poczopek - 4 gospodarstwa (15 obiektów), w Lipowym Moście - 5 gospodarstw (7 obiektów) oraz w Zubrzycy Małej - 9 gospodarstw (23 obiektów). Statystycznie wartości te pokrywają się z liczbą mieszkańców, nie są jednak absolutnie wprostproporcjonalne.

Powyższe wyniki, stanowiące o ilości gospodarstw, w których stwierdzono wyroby azbestowe w poszczególnych miejscowościach nie mają natomiast odzwierciedlenia w średnich wartościach ilości wyrobów azbestowych przypadających na jedno gospodarstwo. Średnia ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na jedno gospodarstwo dla całej gminy wynosi **4 520 kg**. Największe ilości wyrobów zawierających azbest przypadające na jedno gospodarstwo odnotowano w miejscowościach: Markowy Wygon-Poczopek (9 870 kg) i Zubrzyca Mała (9 093 kg) Mg). Najniższe średnie wartości występują w miejscowości Lipowy Most (1 298 kg), co pokrywa się z najmniejszą ilością gospodarstw, na terenie których stwierdzono wyroby azbestowe oraz najmniejszą liczbą mieszkańców. Duże znaczenie i wpływ na zaistniałą sytuację ma fakt wyludnienia miejscowości i powolnego przekształcania się jej charakteru na miejscowość letniskowo – wypoczynkową.

Rys.3. Wykres przedstawiający średnie ilości wyrobów zawierających azbest przypadające na jedno gospodarstwo w poszczególnych miejscowościach gminy Szudziałowo w kg.

Średnia ilość wyrobów zawierających azbest dla całej gminy Szudziałowo wynosi 4 520 kg na jedno gospodarstwo. Jak widać z powyższego wykresu, wartości poniżej średniej występują w 18 sołectwach: Boratyńskiyczyna, Harkawicze, Jeziorek – Rowek, Knyszewicze, Kozłowy Ług, Lipowy Most, Łąznisko, Minkowce, Nowinka, Ostrów Nowy, Ostrów Północny, Słoja, Słójka Borowskiyczyna, Sukowicze, Szudziałowo, Trzcianno Nowe, Wierzchlesie. Powyższe wartości wskazują na brak powiązania ilości wyrobów zawierających azbest przypadających średnio na jedno gospodarstwo a liczbą mieszkańców, chociażby na przykładzie najliczniejszego w gminie Szudziałowa, gdzie średnia ilość wyrobów azbestowych na jedno gospodarstwo wynosi 4 138 kg.

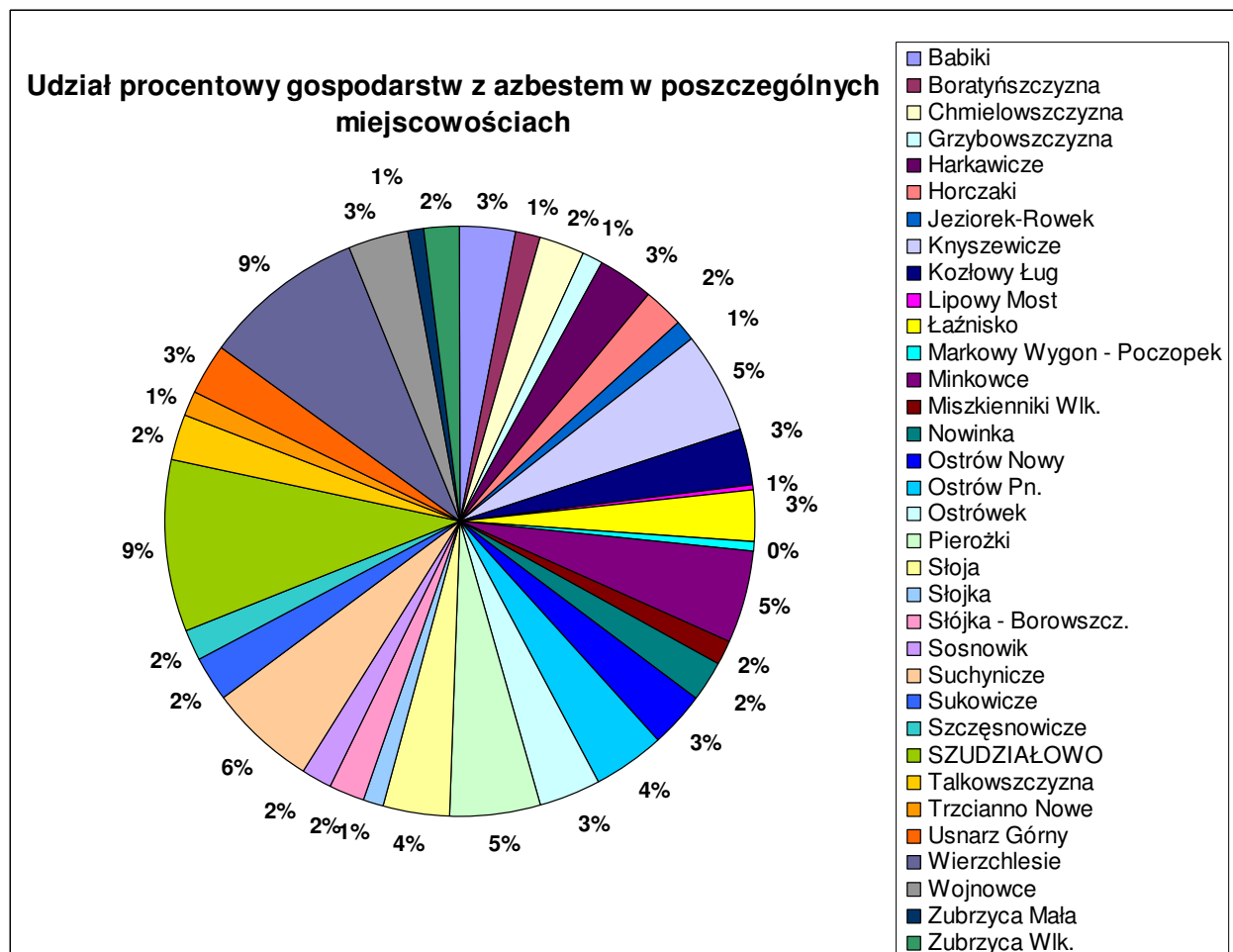

Rys. 4. Wykres przedstawiający liczbę gospodarstw w poszczególnych miejscowościach gminy Szudziałowo, w których stwierdzono wyroby zawierające azbest.

Jak widać z powyższego wykresu, największa ilość gospodarstw, na terenie których zinventaryzowano wyroby zawierające azbest występuje w Szudziałowie oraz Wierzchlesiu. W sumie tylko w 10 sołectwach stwierdzono powyżej 30 gospodarstw z wyrobami zawierającymi azbest, a w 15 sołectwach poniżej 20 gospodarstw. Najmniej gospodarstw występuje w Markowym Wygonie – Poczopku. Pamiętać jednak należy, że średnia wartość przypadająca na jedno gospodarstwo w tym sołectwie jest najwyższą dla całej gminy i wynosi 9 870 kg. Wynika stąd, że w tym małym sołectwie występuje znaczne nagromadzenie wyrobów azbestowych, co stwarza jednocześnie większe zagrożenie dla mieszkańców.

Z tego też względu należy wszystkie przedstawione dane traktować całościowo i uwzględniać wszystkie czynniki kompleksowo przy planowaniu wywozu i utylizacji wyrobów azbestowych z oszczędnymi miejscowości.

Rys. 5. Wykres przedstawiający udział procentowy gospodarstw, w których twierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy Szudziałowo.

Największy udział procentowy gospodarstw, na terenie których stwierdzono wyroby zawierające azbest stwierdzono w Szudziałowie i Wierzchlesiu (po 9 % z całości). 6 % przypada na sołectwo Suchynicze i po 5 % na Knyszewicze, Minkowce i Pierozki. Najmniejszy udział odnotowano w sołectwie Markowy Wygon - Poczopek – bliki zeru w zestawieniu procentowym i po 1 % w sołectwach: Lipowy Most, Zubrzyca Mała, Słojka, Jeziorek – Rowek, Grzybowski i Trzcianno Nowe.

Tabela 9. Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w m² i Mg przypadających na jednego mieszkańca poszczególnych miejscowości gminy Szudziałowo.

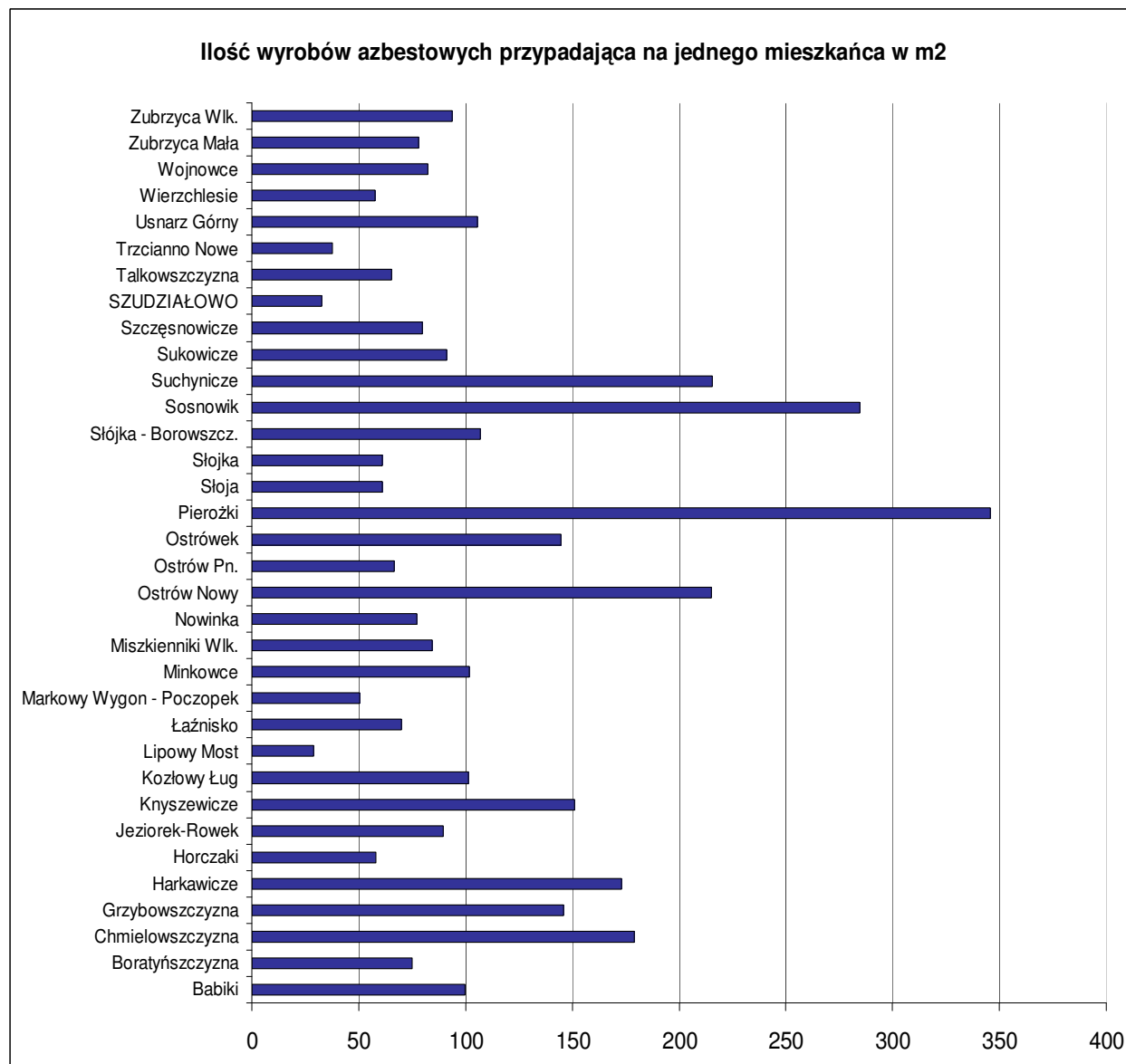
Lp	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Ilość wyrobów azbestowych przypadających na jednego mieszkańca w m ²	Ilość wyrobów azbestowych przypadających na jednego mieszkańca w kg
1.	Babiki	92	99,49	1 492
2.	Boratyńszczyzna	46	75,11	1 127
3.	Chmielowszczyzna	42	178,90	2 683
4.	Grzybowski	31	145,84	2 187
5.	Harkawice	43	172,95	2 594
6.	Horzaki	112	58,07	871
7.	Jeziorek-Rowek	38	89,63	1 344
8.	Knyszewice	88	151,15	2 267
9.	Kozłowy Ług	47	101,36	1 520
10.	Lipowy Most	15	28,87	433
11.	Łaźnisko	78	69,96	1 049
12.	Markowy Wygon- Poczopek	52	50,61	759
13.	Minkowce	166	102,01	1 530
14.	Miszkienniki Wielkie	86	84,56	1 268
15.	Nowinka	57	77,3	1 159
16.	Ostrów Nowy	39	215,03	3 225
17.	Ostrów Północny	128	66,5	997
18.	Ostrówek	80	144,54	2 168
19.	Pierozki	47	345,74	5 186
20.	Słoja	99	60,94	914
21.	Słójka	58	60,88	913
22.	Słójka Borowszczyzna	37	107,08	1 606
23.	Sosnowik	22	284,82	4 272
24.	Suchynicze	100	215,47	3 232
25.	Sukowicze	55	91,25	1 369

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo
na lata 2011-2032

26	Szczęsnowicze	85	79,55	1 193
27	Szudziałowo	745	32,59	489
28	Talkowszczyzna	119	65,47	982
29	Trzecianno Nowe	77	37,83	567
30	Usnarz Górny	84	105,65	1 585
31	Wierzchlesie	363	57,74	866
32	Wojnowce	131	82,40	1 236
33	Zubrzyca Mała	70	77,94	1 169
34	Zubrzyca Wielka	67	93,66	1 405
Ogółem		3 399	Średnio 83,07	Średnio 1 246

Największą ilość wyrobów zawierających azbest przypadających na jednego mieszkańca stwierdzono w miejscowości Pierożki (5 186 kg) oraz Sosnowik (4 272 kg). Również wysokie wartości odnotowano dla miejscowości Ostrów Nowy (3 225 kg) oraz Suchynicze (3 232 kg), co nie pokrywa się także ze średnią przypadającą na jedno gospodarstwo dla tych miejscowości. Nie ma to również odzwierciedlenia w odniesieniu do ilości mieszkańców, gdyż ilości te nie są wprost proporcjonalne. I tak w najliczniejszym Szudziałowie, który zamieszkuje 745 osoby, średnia ilość wyrobów zawierających azbest wynosi zaledwie 489 kg, co odpowiada 32,59 m². Odpowiednio dla miejscowości i 99 mieszkańców jest to 2,21 Mg (147,22 m²), dla i 80 mieszkańców – 1,38 Mg (92,30 m²), i 63 mieszkańców – 1,7 Mg (113,67 m²). Średnia na statystycznego mieszkańca całej gminy przypada 83,07 m², co daje 1,25 Mg.

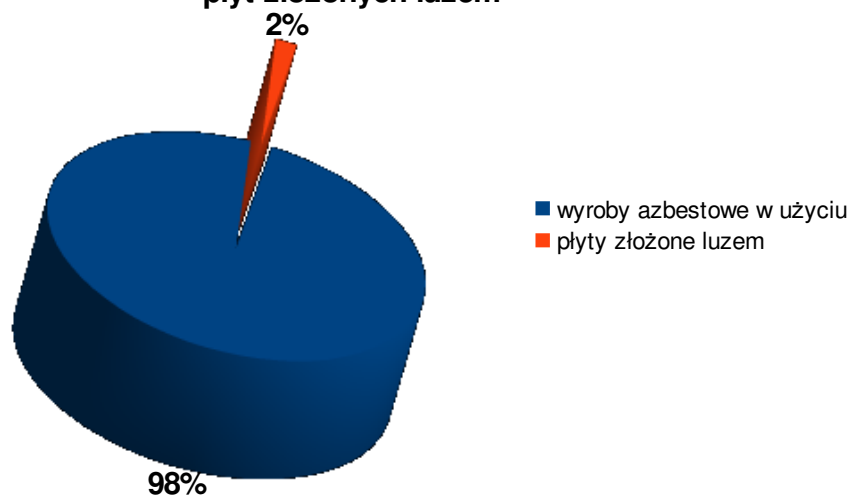
Rys.6. Wykres przedstawiający średnią ilość wyrobów zawierających azbest w m² przypadającą na jednego mieszkańca poszczególnych sołectw gminy Szudziałowo.

Powyżej średniej, wynoszącej 0,83 m² na jednego mieszkańca całej gminy znajduje się 16 sołectw: Boratyńszczyzna, Horczaki, Jeziorek – Rowek, Lipowy Most, Łażnisko, Markowy Wygon – Poczopek, Nowinka, Ostrów Północny, Słoja, Słójka, Suchynicze, Szczęsnowicze, Szudziałowo, Talkowszczyzna, Trzcianno Nowe, Wierzchlesie, Wojnowce i Zubrzyca Mała.

Podczas inwentaryzacji terenowej w odrębnych zestawieniach uwzględniono wyroby zawierające azbest będące w użyciu, co w praktyce oznaczało pokrycia dachowe oraz płyty azbestowe złożone luzem na posesjach.

Udział procentowy wyrobów azbestowych będących w użyciu oraz płyt złożonych luzem

Rys.7. Wykres przedstawiający proporcje w udziale wyrobów zawierających azbest ze względu na użycie.

98 % wszystkich wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych w granicach administracyjnych Gminy Szudziałowo stanowią pokrycia dachowe. 2 % stanowią płyty złożone luzem, którego występowanie stwierdzono na terenie 80 posesji.

Ponadto na terenie Gminy Szudziałowo zlokalizowano dwa “dzikie” wysypiska, gdzie stwierdzono następujące ilości wyrobów azbestowych pod postacią pokryć dachowych:

- Wierzchlesie, działka nr 449 - 500 płyt
- Knyszewicze, działka nr 409 - 200 płyt

Fot.5. Płyty azbestowe złożone luzem bez żadnego zabezpieczenia, często o naruszonej strukturze stanowią zagrożenie dla mieszkańców i turystów

Fot.6. „Dzikie” wysypisko zlokalizowane w okolicy wsi Knyszewicze.

Nielegalne składowiska mają negatywny wpływ na środowisko naturalne z uwagi na znajdujące się na nich niebezpieczne odpady budowlane (w tym azbestowe)

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla gminy Szudziałowo” stwierdza się, iż „istotną sprawą jest nie tylko likwidacja już istniejących „dzikich wysypisk”, ale także zapobieganie powstawaniu nowych miejsc nielegalnego składowania odpadów. Urząd Gminy w Szudziałowie wystąpił z pismem do służb mundurowych działających na terenie gminy o pilnowanie ładu i porządku na terenie gminy oraz bezwzględne karanie osób wyrzucających odpady w miejsca do tego nieprzeznaczone”.

W związku z powyższym zaleca się skierowanie wniosku do ww. służb mundurowych i zgłoszenia zinwentaryzowanych „dzikich wysypisk” w celu ich likwidacji. Wskazanie sprawcy nie wydaje się być realne.

Jak zaznaczone w „Planie gospodarki odpadami” istotne znaczenie ma „współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem” oraz inne formy podnoszenia świadomości społeczeństwa i zapobiegania tym samym tworzenia kolejnych „dzikich” wysypisk na terenie gminy. Zaleca się również odpowiedni monitoring.

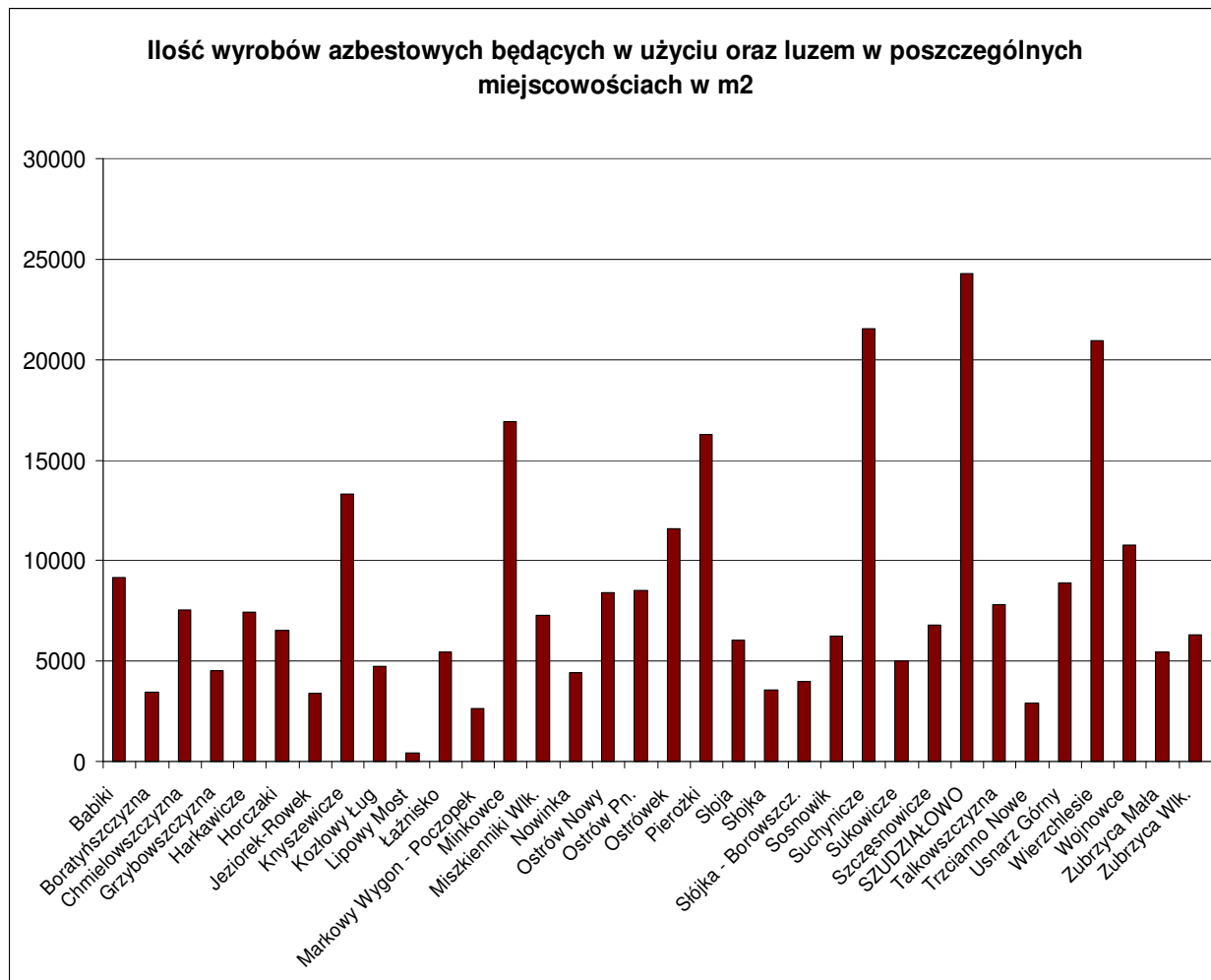
Na terenie całej gminy na 26 obiektach stwierdzono występowanie płyt karo o łącznej powierzchni 1 946 m², co daje 0,69 % stanu całości.

Fot.7. Przykład pokrycia dachowego z użyciem płyt zawierających azbest typu "karo", gmina Szudziałowo.

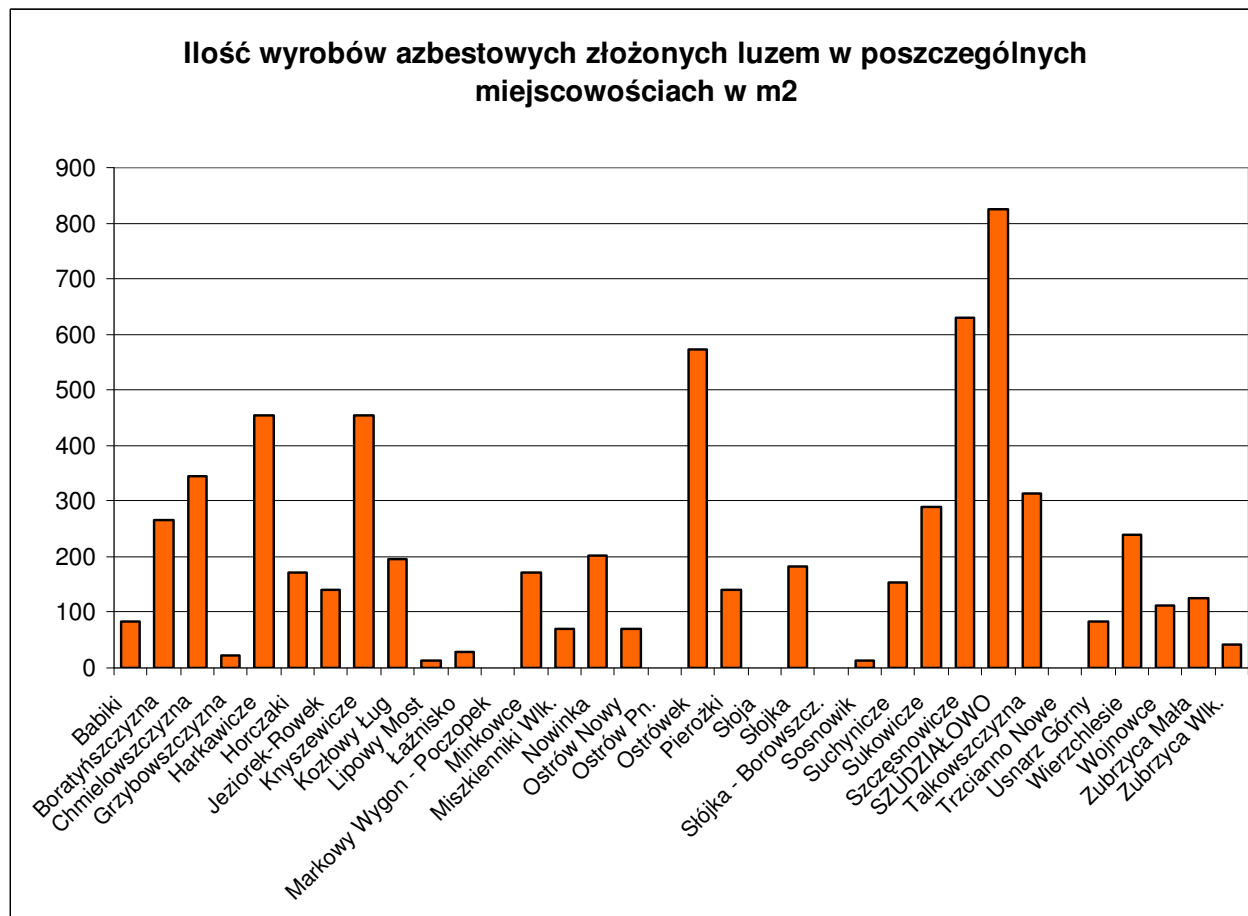
W skład gminy Szudziałowo wchodzi 34 sołectwa. W każdym z nich bez wyjątku stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest. Sumaryczna ilość wyrobów azbestowych to 282 365 m². Średnio na każde sołectwo przypada około 8 305 m². Na terenie 22 sołectw stwierdzono ilości poniżej średniej.

Wyroby azbestowe złożone luzem na posesjach stwierdzono na terenie 29 sołectw. W sumie zinventaryzowano 6 416 m², co daje średnio 188,7 m² na sołectwo.

Rys. 8. Ilość wyrobów zawierających azbest będących w użyciu oraz złożonych luzem w poszczególnych miejscowościach gminy Szudziałowo w m²

Na podstawie powyższego wykresu stwierdzić można, że najwięcej wyrobów zawierających azbest występuje w sołectwach Szudziałowo, Suchyńskie i Wierzchlesie. Powyżej 15 000 m² wyrobów azbestowych wykazano w sumie w 5 sołectwach (poza wymienionymi – w Pierozkach oraz Minkowcach). Powyżej 10 000 m² w kolejnych 3 (Knyszewicze, Ostrówek, Wojnowce). Najwięcej, bo aż 15 miejscowości zawiera się w przedziale 5 000 – 10 000 m²

Rys. 9. Wykres przedstawiający ilość wyrobów zawierających azbest złożonych luzem na posesjach w poszczególnych miejscowościach gminy Szudziałowo w m².

Na podstawie zebranych danych oraz przedstawiającego je powyższego wykresu stwierdzamy największą ilość wyrobów zawierających azbest w postaci płyt złożonych luzem na posesjach w sołectwie Szudziałowo. Znaczne ilości występują również w Szczęsnowiczach i Ostrówku, a także Harkawiczach i Knyszewiczach. W sołectwach Markowy Wygon – Poczopek, Ostrów Północny, Słojka Borowszczyzna i Trzcianno Nowe nie stwierdzono takich wyrobów luzem.

Powyższe dane mają bardzo duże znaczenie przy planowaniu usuwania, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo. Płyty złożone luzem zaklasyfikowane do I klasy pilności powinny być wywiezione w pierwszej kolejności. Należy wziąć pod uwagę miejscowości z dużą ilością wyrobów azbestowych oraz z dużym udziałem płyt złożonych luzem na posesjach, które stanowią największe zagrożenie dla zdrowia mieszkańców.

W celu uzyskania informacji dotyczących ilości i stanu wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Gminy Szudziałowo przeprowadzona została również inwentaryzacja mająca pozwalającą na określenie rodzaju, ilości, miejsc występowania oraz stanu materiałów zawierających azbest, co ma istotne znaczenie przy ustalaniu harmonogramu działań i pierwszeństwa w utylizacji wyrobów zawierających azbest będących w stanie najdalej posuniętego rozkładu. Stan taki równoznacznie stwarza najbardziej niekorzystne warunki i zagrożenie dla zdrowia ludzi przebywających w najbliższym otoczeniu, tj. mieszkańców danego gospodarstwa.

Podczas inwentaryzacji istotną więc rolę odegrała ocena stanu wyrobów zawierających azbest. W zależności od stopnia zniszczenia pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest, wyróżniono trzy stany dalszej przydatności do użytkowania. Zgodnie z przyjętą klasyfikacją wytypowano:

Klasa I – wyroby zawierające azbest w bardzo dobrym i dobrym stanie technicznym, bez widocznych uszkodzeń mechanicznych, pęknięć i ubytków, z mocną strukturą włókien, często pokryte powłoką farby zewnętrznej, wyroby nowe (do 15 lat użytkowania), nie stwarzające zagrożeń narażenia na pył azbestowy, przydatne do dalszego użytkowania przez okres dłuższy niż 5 lat. [**III stopień pilności** – ponowna ocena stanu możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie do pięciu lat]

Klasa II – wyroby zawierające azbest w dostatecznym stanie technicznym, jednakże z widocznymi uszkodzeniami mechanicznymi (do 5% powierzchni), z lekkimi pęknięciami, często omszone, bez ubytków lub z niewielkimi ubytkami, bez powłoki farby zewnętrznej lub z niewystarczającą powłoką farby, możliwość użytkowania do 5 lat. [**II stopień pilności** – ponowna ocena stanu możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie jednego roku]

Klasa III – wyroby zawierające azbest w niedostatecznym stanie technicznym, ze znacznymi ubytkami, widocznymi pęknięciami oraz rozluźnioną strukturą włókien, stwarzające realne zagrożenie narażenia na pył azbestowy, ze wskazaniem do możliwie szybkiego usunięcia.

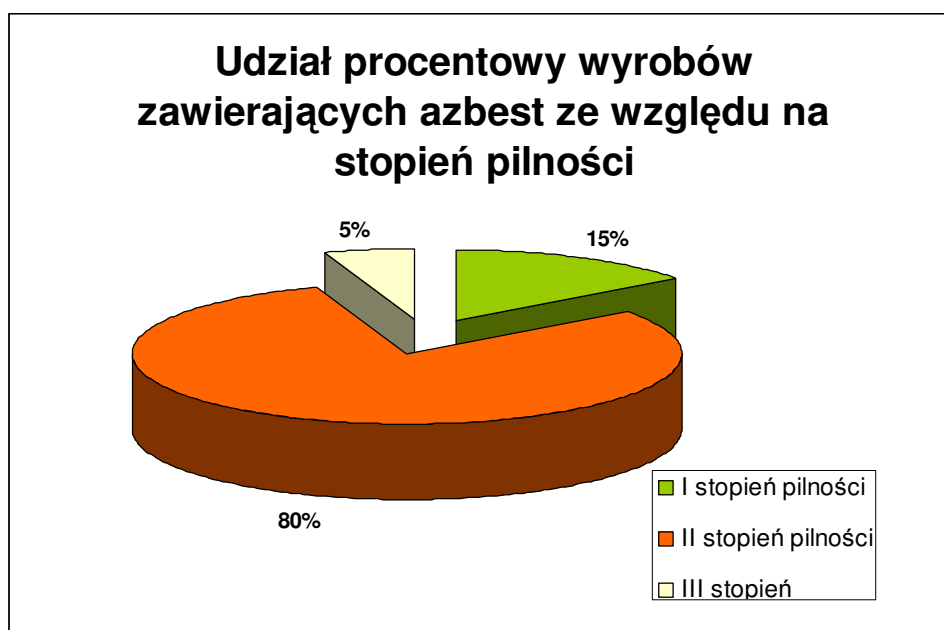
[**I stopień pilności** – wyroby należy możliwie najszybciej usunąć]

Tabela 10. Stopień pilności usuwania wyrobów azbestowych (płyt azbestowo – cementowych) na terenie Gminy Szudziałowo

Stopień pilności	Zestawienie ilościowe płyt azbestowo-cementowych [m ²]	Masa w [Mg]	Udział %
I stopień pilności > 65 punktów	14 678	220,17	14,7
II stopień pilności 40-60 punktów	226 101	3 391,51	80,1
III stopień pilności < 35 punktów	41 585	623,77	5,2
Razem:	282 365	4 235,47	100

Na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej pod kątem oceny stanu i stopnia zniszczenia pokryć dachowych, wyroby zawierające azbest będące w użyciu, znajdujące się na terenie gminy Szudziałowo w większości zaklasyfikowano do klasy II przydatności do użytkowania (około 80 %). Oznacza to, że odznaczają się one dostatecznym stanem technicznym, jednakże z widocznymi uszkodzeniami mechanicznymi (do 5 % powierzchni), z lekkimi pęknięciami, często omszone, bez ubytków lub z niewielkimi ubytkami, bez powłoki farby zewnętrznej lub z niewystarczającą powłoką farby. Ze względu na narażenie tych wyrobów na działanie czynników atmosferycznych oraz nieznaczny stopień zabezpieczenia powierzchni powłoką farby niezbędna będzie ocena przydatności do dalszego użytkowania w okresie do 5 lat.

Rys.9. Wykres przedstawiający udział procentowy wyrobów zawierających azbest ze względu na stopień pilności.

14 % wyrobów zawierających azbest na terenie gminy zaliczono do III stopnia pilności, co oznacza, że są to wyroby nowe, nie stwarzające zagrożeń narażenia na pył azbestowy, przydatne do dalszego użytkowania przez okres dłuższy niż 5 lat. Najczęściej wyroby takie stanowiły okrycia dachowe budynków mieszkalnych. 2 % wyrobów zawierających azbest zaliczono do I stopnia pilności, co oznacza, że powinny być one zutylizowane w pierwszej kolejności, jako najbardziej zagrażające zdrowiu mieszkańców ze względu na stan rozkładu, pęknięcia, wykruszenia i inne znaczne uszkodzenia mechaniczne, co powoduje ich narażenie na dalsze, niszczące działanie czynników atmosferycznych i coraz szybszy rozkład. Zalicza się tu zarówno pokrycia dachowe, jak i płyty złożone luzem.

Fot.8. Największą ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowano w największym sołectwie i siedzibie gminy Szudziałowie, na terenie 88 gospodarstw. Jednak w przeliczeniu na jedno gospodarstwo ilość ta jest poniżej średniej dla całej gminy.

7. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH

7.1. Cele Programu

- oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

7.2. Założenia programu

W maju 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, przemianowany na „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” zwany w tym rozdziale Programem.

Proces usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, powinien być zakończony w 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych. Zatem tak długotrwałe zadanie wymaga zdefiniowania, na poziomie gminy ramowej strategii w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Wykonanie Programu powierza się Władzom Gminy. Realizacja Programu będzie zgodna z przyjętym celem i przebiegać będzie w następujących obszarach:

1. Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest.

Podstawą dla opracowania Programu była przeprowadzona na terenie Gminy inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i utworzenie bazy danych o ich lokalizacji. W okresie 15 V 2011

do 28 VI 2011 przeprowadzono szczegółową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest w celu aktualizacji posiadanych danych.

2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

W ramach edukacji mieszkańców na stronie internetowej Gminy utworzona zostanie „zakładka tematyczna”, w której bieżąco prezentowane będą:

- akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujących sposób bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
- informacje o zagrożeniu, jakie niesie za sobą azbest,
- informacje o działaniach Gminy podejmowanych w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- wzory wniosków na dofinansowanie odbioru i składowanie odpadu,
- aktualny wykaz firm posiadających koncesje na demontaż wyrobów zawierających azbest i transport powstałych odpadów.

3. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej

Działanie realizowane będzie poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
- informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
- dofinansowanie kosztów usunięcia azbestu w tym: załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych,
- bieżąca aktualizacja informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji Programu,
- udzielanie informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu.

4. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i zakładów budżetowych i innych

Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i zakładów budżetowych będzie następował na wniosek właściciela obiektu, jego zarządcy lub władającego. Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane

według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie na dany rok kalendarzowy. Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmie się koncesjonowana firma transportowa wyłoniona w drodze przetargu ogłoszonego przez Gminę. Termin odbioru odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia przedstawiciel firmy transportowej z właścicielem nieruchomości. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odbiór odpadów zawierających azbest od właściciela oraz ich przekazanie na składowisko potwierdzone będzie kartą przekazania odpadu (w załączeniu do Programu), sporządzaną w trzech egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady, drugi dla właściciela odpadu, trzeci dla Gminy (w przypadku, gdy Przewoźnik rozliczać będzie się za wykonaną usługę z Gminą).

5. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest

W przypadku pozyskania środków finansowych lub zabezpieczenia w budżecie własnych środków, Gmina częściowo sfinansuje koszty demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, tj.: rozbiórki pokrycia dachowego (płyt azbestowo – cementowych), załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest, transportu tych odpadów, składowania odpadów zawierających azbest. Wielkość dofinansowania oraz ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od ilości środków finansowych pochodzących z funduszy własnych i zewnętrznych.

6. Alokacja środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu

Rada Gminy będzie uchwałała corocznie w budżecie Gminy stosowne środki na realizację Programu.

7. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu

Gmina podejmie starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych, tj.:

- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- Fundacji EkoFundusz
- i innych.

W przypadku pozyskania funduszy z ww. źródeł kwota przeznaczona na realizację Programu ulegnie zwiększeniu, co przyspieszy proces usuwania azbestu z terenu Gminy.

8. Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania na wymieniane w ramach Programu pokrycia dachowe i elewacje

Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest. Wszyscy zainteresowani poszukiwaniem źródeł finansowania będą mogli skorzystać z pomocy i informacji udzielanych przez pracowników Urzędu Gminy.

9. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych i użyteczności publicznej

Gmina Szudziałowo usunie wyroby azbestowe z obiektów oświatowych i użyteczności publicznej oraz innych będących własnością Gminy.

10. Eliminacja powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest

Działanie finansowane będzie ze środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

- Działania informacyjno – edukacyjne skierowane do społeczeństwa Gminy związane z postępowaniem z odpadami azbestowymi, co powinno wyeliminować powstawanie „dzikich” wysypisk tych odpadów.
- Monitoring występowania „dzikich” wysypisk – na bieżąco.
- Likwidacja „dzikich” wysypisk w przypadku stwierdzenia ich występowania.

11. Oczyszczenie terenów Gminy i innych terenów publicznych z wyrobów zawierających azbest

Gmina Szudziałowo na bieżąco przeprowadzać będzie oczyszczanie terenów Gminy i publicznych z wyrobów i odpadów zawierających azbest. Środki na ten cel pochodzić będą z funduszu przeznaczonego na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

12. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji Radzie Gminy.

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. W tym celu powołana zostanie Komisja ds. monitoringu realizacji Programu. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w Mieście w kolejnych latach realizacji Programu, tj.: ilości usuniętych i unieszkodliwionych w danym roku odpadów zawierających azbest; ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do usunięcia. Monitorowanie i raportowanie Programu zostanie zsynchronizowane z raportowaniem Gminnego Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Szudziałowo. Komisja będzie przedkładała Radzie Gminy co 2 lata (lub corocznie) raport przedstawiający wyniki realizacji Programu.

13. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu

Realizacja Programu jest procesem długofalowym, w związku z tym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

Według ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz stanowiska Państwowego Zakładu Higieny czynne przewody wodociągowe wykonane z rur azbestowo-cementowych nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi. Nie ma udokumentowanych dowodów świadczących o szkodliwym wpływie na zdrowie odbiorców wody przesyłanej rurociągami azbestowo-cementowymi. Eksperci WHO nie widzą konieczności natychmiastowej eliminacji już istniejących instalacji azbestowo-cementowych. Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w ramach np. modernizacji sieci wodociągowej. Biorąc powyższe pod uwagę przyjęto, że niniejszy program nie będzie dotyczył rur azbestowo-cementowych występujących w instalacjach ziemnych.

Dla potrzeb niniejszego Programu, w ślad za krajowym „Programem...” przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy, tj.:

Okres I: do roku 2012

Okres II: lata 2013 – 2022

Okres III: lata 2023 – 2032

Okres I obejmuje 2 lata, a następnie po 10 lat. Taki podział ułatwi ocenę realizacji Programu miejskiego w kontekście porównań z krajowym „Programem ...”

W poszczególnych okresach przyjęto do usunięcia następujące ilości wyrobów zawierających azbest:

Okres I: do roku 2012 – 20 %

Okres II: lata 2013 – 2022 – 40%

Okres III: lata 2023 – 2032 – 40 %

Ilości te są zgodne z zapisami „Planem gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego na lata 2009-2012”.

Zgodnie z opracowanym „Programem...” sumaryczna dodatkowa pojemność składowisk dla potrzeb województwa podlaskiego (w perspektywie do 2032 roku) wynosi 441 768 m³, co daje powierzchnię ok. 9 ha (np. 4 składowiska o pow. 2 ha i jedno składowisko/kwatera o pow. 1 ha lub odpowiednia ilość składowisk/kwater mniejszych).

Rozwiązaniem optymalnych wg „Programu ...” jest włączanie do eksploatacji składowisk na odpady azbestowe przyjmując następujące założenia:

- w pierwszym okresie tj. do roku 2012 powinny powstać składowiska o łącznej pojemności ok. 100 tys. m³ (w tym pozostanie 43 087 m³ rezerwy na następny okres), np. jedno składowisko o pojemności ok. 100 tys. m³ (pow. Ok. 2 ha);
- w drugim okresie tj. w latach 2013 – 2022 powinny powstać składowiska o łącznej pojemności ok. 200 tys. m³ (w tym pozostanie 96 060 m³ rezerwy na następny okres), np. dwa składowiska o pojemności ok. 100 tys. m³ (pow. Ok. 2 ha) lub odpowiednia ilość składowisk/kwater mniejszych;
- w trzecim okresie, tj. w latach 2023-2032 powinny powstać składowiska o łącznej pojemności ok. 150 tys. m³ (w tym pozostanie rezerwa 69 033 m³), np. jedno składowisko o pojemności ok. 100 tys. m³ (pow. Ok. 2 ha) i składowisko/kwatera o poj. 50 tys. m³ lub odpowiednia ilość składowisk/kwater mniejszych

Zapewniona powyżej tzw. Rezerwa pojemności składowisk (w każdym z rozpatrywanych okresów) wynika z potrzeby zagwarantowania wystarczającej pojemności składowisk w sytuacji gdy proces usuwania wyrobów zawierających azbest będzie realizowany intensywniej, niż to określono w niniejszym Programie.

Ze względu na niższy koszt jednostkowy budowy i eksploatacji składowisk większych, powinna być preferowana budowa składowisk o funkcji ponadlokalnej. W przypadku jednak, gdy brak będzie takich inicjatyw, należy budować składowiska mniejsze lub adaptować do tego celu składowiska odpadów komunalnych poprzez wydzielenie na nich odpowiedniej kwatery, uwzględniając potrzeby lokalne.

Dlatego też alternatywną wersją w zakresie składowisk odpadów azbestowych jest powstawanie znacznie mniejszych składowisk (nawet kwater o pojemności ok. 50 tys. m³). Takie podejście pozwoli szybko dopasować się do aktualnych potrzeb w zakresie ilości odpadów azbestowych przeznaczonych do unieszkodliwienia.

8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Uwarunkowania prawne realizacji Programu z analizą przepisów zamieszczono w załączeniu do Programu. Najistotniejsze z nich to:

- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z późn. Zm.),
- „Rządowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” – aktualizacja 2010 przyjęta jako Załącznik do uchwały Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627),
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085)
- ustawa dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst ujednolicony) (Dz. U. Nr 89, poz. 414, z późn. Zm.).

Trwałość płyt azbestowo-cementowych określa się na około 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. W tym czasie powstawać będzie znaczna ilość odpadów, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

Regulacje prawne dotyczące m.in. usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych

wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, są zamieszczone w wielu aktach prawnych. Podstawowym jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, która zakazuje:

- wprowadzania na polski obszar celny azbestu oraz wyrobów zawierających azbest,
- produkcji wyrobów zawierających azbest,
- obrotu azbestem i wyrobami azbestowymi, z wyjątkiem azbestu i wyrobów azbestowych stosowanych do celów specjalnych (53 art. 1 ust. 3 ustawy).

Mimo kilku lat obowiązywania szczegółowych przepisów tylko w niewielkim stopniu zostały wykonane oceny stanu obiektów z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest.

Usuwanie, demontaż wyrobów zawierających azbest odbywać się będzie zgodnie z przepisami i wytycznymi podanymi w dalszej części Programu.

Transport odpadów niebezpiecznych odbywać się będzie zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi: Ustawą z dnia 28 października 2002 roku o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).

Z usuwaniem wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest proces powstawania odpadów. Jediną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. W Programie założono usunięcie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r.. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest odbywać się będzie zgodnie z ww. ustawą o odpadach.

Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich deponowanie na składowiskach odpadów azbestowych. Planowane jest, aby odpady powstające na terenie Gminy były unieszkodliwiane poprzez składowanie na już funkcjonujących na terenie kraju składowiskach przystosowanych do deponowania tego rodzaju odpadów (wykaz składowisk w załączniku do niniejszego Programu).

Warunkiem skutecznej realizacji Programu będzie sukcesywne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy krajowych i unijnych.

9. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

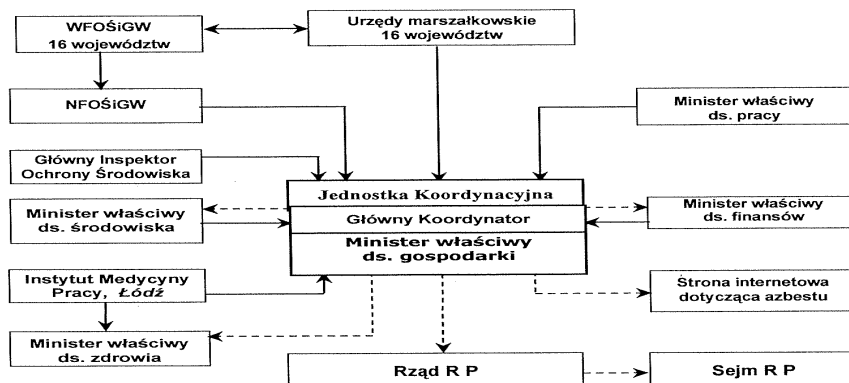
Monitoring realizacji zadań Programu obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest,
- ilości składowanych odpadów zawierających azbest,
- lokalizacji istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania,
- ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie miast, gmin, powiatów i województwa,
- przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu,
- liczby osób pracujących przy kontakcie z azbestem,
- liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem,
- podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu,
- ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej,
- wdrażania technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Zbiór informacji o wyrobach zawierających azbest znajduje się w wojewódzkiej bazie wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA) zamieszczonej na stronie internetowej www.bazaazbestowa.pl realizowanej na zlecenie Ministerstwa Gospodarki. Baza ta zasilana jest danymi pochodzącymi z informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania odpadów zawierających azbest przedkładanych Marszałkowi do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy (sporządzane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 175.1439).

Rycina 1. Schemat przepływu informacji w ramach monitoringu (wg projektu „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008-2032

Informacje zawarte w bazie będą pomocne przy:

Aktualizacji i monitorowaniu Programu usuwania azbestu na terenie gminy Szudziałowo

Aktualizacji i monitorowaniu planów gospodarki odpadami w części dotyczącej odpadów zawierających azbest

Monitorowaniu środowiska w części dotyczącej azbestu przez WIOŚ.

Interdyscyplinarność Programu powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA,
- Wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa,
- Lokalnym – samorząd miejski.

Niezbędnym elementem skutecznego zarządzania Programem na poziomie lokalnym – gminy – jest powołanie Komisji ds. monitorowania realizacji Programu – odpowiedzialnej za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw w jego wdrażaniu i kontrolującej stopień realizacji Programu i przedstawiającej – co 2 lata (lub corocznie) raport z realizacji Programu Radzie Gminy. Należy zaznaczyć, że Program powinien być realizowany przez istniejące struktury samorządu miejskiego i nie powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji. Nieodzownym elementem wspierającym założenia Programu będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami naukowymi oraz mediami.

Według KPUA do zadań szczebla lokalnego (samorządu gminnego) należy:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w miejskich planach gospodarki odpadami,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań Programu;

Do zadań Rady Gminy należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo – finansowych z realizacji zadań Programu oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo – finansowego na rok następny (lub na kolejne 2 lata).

9.1. Wskaźniki monitorowania efektywności planu

Podstawą monitoringu wdrażania i realizacji celów określonych w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo jest system sprawozdawczości oparty na wskaźnikach stanu środowiska, motywacji mieszkańców oraz wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej przedstawiono wskaźniki pomocne przy analizie stopnia realizacji założonych działań.

Raport z realizacji Programu winien być wykonany przy uwzględnieniu podanych w tabeli poniżej wskaźników monitorowania.

Tabela 11. Wskaźniki monitorowania Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
A.	Wskaźniki efektywności realizacji Programu i zmiany presji na środowisko	
1.	Ilość usuniętych płyt azbestowo – cementowych	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest	Mg/rok
3.	Stożenie usunięcia płyt (procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu)	%

4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku	%
5.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na km ² powierzchni gminy	Mg/km ² /rok
6.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok
7.	Ilość i powierzchnia „dzikich” wysypisk odpadów zaw. azbest na terenie gminy	szt., ha
B.	Wskaźniki świadomości społecznej	
1	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji Programu	%
2	Ilość wniosków zgłaszanych przez mieszkańców ad. Zadań wynikających z Programu	szt.
3	Ilość, skuteczność kampanii edukacyjno – informacyjnych	szt. / opis

W oparciu o analizę wskaźników grupy A i grupy B będzie możliwa ocena efektywności realizacji Programu. Lista wskaźników podanych w tabeli powyżej nie jest ostateczna i może ulec rozszerzeniu.

10. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY NA LATA 2011 – 2032

Tabela 12. Harmonogram realizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo na lata 2011-2032

Lp.	Zadania	Termin realizacji
1.	Opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających”	Lipiec 2011 r.
2.	Działania informacyjno – edukacyjne	2011 – 2032 r.
2.1	Zorganizowanie spotkań z mieszkańcami, którzy zgłosili posiadanie wyrobów zawierających azbest, informacja na temat zarejestrowanych firm posiadających zezwolenie na zbieranie i transport odpadów zawierających azbest	2012 r.
2.2	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków i instalacji zawierających azbest.	2012 r.
2.3	Inne działania informacyjno – edukacyjne m.in.: informacja w lokalnej prasie, na stronie internetowej gminy, ogłoszenia w UG, na tablicach ogłoszeń, ulotki, informowanie mieszkańców w Urzędzie Gminy, zajęcia w szkołach)	2012 – 2032 r.
3.	Coroczna aktualizacja bazy danych dotyczącej ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	2012– 2032 r.
4.	Powołanie Komisji ds. monitoringu realizacji Programu. Monitorowanie realizacji Programu	2012 – 2032 r.
5.	Ogłaszanie przetargów na przewoźnika i wyłonienie wykonawcy zadania – Firmy specjalistycznej, posiadającej odpowiednie zezwolenia na wykonywanie usług w zakresie: demontażu, odbioru, transportu na składowisko odpadów zawierających azbest	2012 – 2032 r.
6.	Demontaż wyrobów zawierających azbest, odbiór odpadów zawierających azbest (płyty azbestowo – cementowe) z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładowych, obiektów użyteczności publicznej i innych; transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	2012 – 2032 r.
7.	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	2012 – 2032 r.
8.	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	2012 – 2032 r.
9.	Raporty okresowe z realizacji Programu – w ramach raportowania Miejskiego Planu Gospodarki Odpadami – przedstawiane Radzie Gminy	co 2 lata* / lub co 1 rok
10.	Aktualizacja Gminnego Planu Gospodarki Odpadami z uwzględnieniem zadań dotyczących odpadów zawierających azbest wynikających z Programu usuwania azbestu	2012 r.

*Raporty z realizacji Programu usuwania azbestu – zsynchronizować z Raportami z Gminnego Planu Gospodarki Odpadami

11. KOSZTY USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU GMINY

Koszt usunięcia i unieszkodliwienia potencjalnych odpadów azbestowych z obszaru gminy Szudziałowo określono wg założeń przyjętych do obliczeń w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” (KPUA) przyjętego przez RM 14.05.2002 r. i przy uwzględnieniu średnich cen rynkowych (na podstawie analizy cen firm z kraju, w tym z regionu). Ponadto do obliczeń przyjęto dane wg KPUA, tj.: średnia masa 1 m² płyty azbestowo-cementowej 15 kg, jednej płyty (1,4 m²) to 21 kg.

Średni koszt usunięcia 1m² płyty cementowo-azbestowej wynosi ok. **34,56 zł netto** (wg Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Województwa Podlaskiego, Listopad 2008). Na kwotę tę składa się:

- cena demontażu, zapakowania płyt
- transport
- utylizacja na składowisku

Ceny poszczególnych składowych kosztów mogą zmieniać się ze względu na inflację, zmienne ceny paliwa oraz usług.

Przy utylizacji dużych ilości azbestu cena zazwyczaj podlega negocjacom. Cena demontażu uzależniona jest również od wysokości budynku, gdyż przy zabudowie wysokiej konieczne jest rozstawienie rusztowań, co wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Przybliżony łączny koszt usunięcia wyrobów azbestowo-cementowych w mieście Brańsk wynosi zatem:

$$282\ 365\ \text{m}^2 \times 34,56\ \text{zł/m}^2 = 9\ 758\ 534\ \text{zł netto}$$

Lista firm utylizujących azbest i okolicznych składowisk dostępna w załącznikach.

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem długotrwałym ze względu na dużą ilość wyrobów, a także wysokość potrzebnych środków finansowych. Zadanie usuwania wyrobów zawierających azbest, które stanowią potencjalne odpady azbestowe przewidziane jest zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski” do zrealizowania do roku 2032. Program ten zakłada, iż właściciele obiektów posiadających w swej konstrukcji (np. pokrycia dachowe) wyroby zawierających azbest, bądź

wyroby zawierające azbest składowane luzem powinni dokonać usuwania i unieszkodliwiania tych wyrobów na własny koszt.

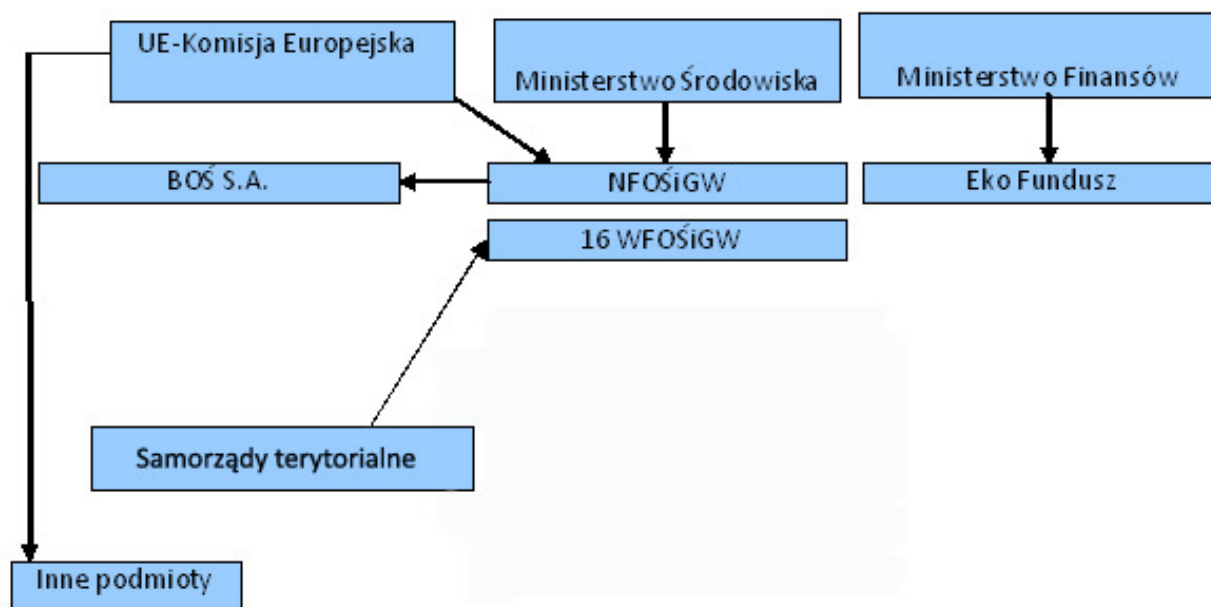
Planuje się, iż na terenie gminy Szudziałowo wyroby zawierające azbest będą sukcesywnie usuwane w zależności od stopnia zużycia, konserwacji oraz zabezpieczenia w okresie 2012 – 2032r.

12. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Samodzielna realizacja projektów i inwestycji proekologicznych stanowi zbyt duże obciążenie dla budżetu gminy. Z tego powodu powinna ona korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania. Środki własne gminy na etapie rozpoczęcia przedsięwzięcia stanowią jedynie wysokość niezbędną do pozyskania środków zewnętrznych. Główne źródła finansowania inwestycji środowiskowych to:

- fundusze krajowe – Fundusz Krajowy, Fundusze Wojewódzkie oraz EKOFUNDUSZ
- banki, np. Bank Ochrony Środowiska
- programy unijne

Rycina 2. Struktura finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska ze środków publicznych

Wiele instytucji finansowych uznaje jako udział własny gminy środki pozyskane z innych źródeł pomocy finansowej. Z reguły wymaga się, aby gminy w swoim budżecie zarezerwowała środki wymagane do zrealizowania całego przedsięwzięcia inwestycyjnego, z zaznaczeniem która część pochodzi będzie z zewnętrznych źródeł finansowania. Instytucje finansujące środki wypłacają w ratach lub po ukończeniu projektu. Najważniejsze jest aby przepływ środków następował zgodnie z harmonogramem wypłat ustalonych w ramach umowy podpisanej z instytucją finansującą.

Rozdział 4. Ustawy Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. Nr 25, poz. 150 z 2008 r.) określa przepisy regulujące tworzenie i funkcjonowanie funduszy celowych wykorzystywanych na przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Podstawę prawną działania wszystkich funduszy celowych stanowi ustawa o finansach publicznych, zaliczająca fundusze celowe do sektora finansów publicznych.

Wyróżnia się dwa rodzaje funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

- 1) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- 2) Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy i wojewódzkie fundusze prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Mogą aktywnie uczestniczyć w obrocie gospodarczym, być stroną umów, dysponować nie tylko środkami finansowymi, ale i majątkiem. Podstawą gospodarki finansowej w/w funduszy są roczne plany finansowe. Wydatki mogą być dokonywane wyłącznie w ramach posiadanych przez fundusze środków obejmujących bieżące przychody i pozostałości środków z okresów poprzednich.

Narodowy Fundusz Ochrony środowiska i Ochrony Środowiska został utworzony w 1989r. I od razu stał się największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działań NFOŚiGW obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym i ponadregionalnym. Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami funduszu są także, wpływy z opłat produktowych, oraz z opłat i kar pieniężnych nakładanych na podstawie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Dodatkowo dochodami NFOŚiGW mogą być środki z tytułu:

- odsetek od udzielanych kredytów,
- udziałów w spółkach,
- emisji obligacji,
- zaciągania kredytów,
- zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych,
- oprocentowania lokat i rachunków bankowych,
- wpłat z innych funduszy,
- wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i
- gospodarki wodnej,
- dobrowolnych darowizn, zapisów i wpłat dokonywanych przez osoby fizyczne i prawne,
- innych dochodów określonych przez Radę Ministrów.

NFOŚiGW dysponuje i administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska. Rokrocznie przygotowywane są i zatwierdzane przez Radę Nadzorczą zasady form i sposobów finansowania zadań proekologicznych.

Ustalane są kryteria wyboru przedsięwzięć, określana jest lista programów priorytetowych, zasady udzielania dotacji oraz udzielania i umarzania pożyczek.

Do podstawowych form finansowania przez NFOŚiGW zadań proekologicznych zalicza się:

- 1) pożyczki preferencyjne,
- 2) pożyczki płatnicze,
- 3) kredyty udzielane ze środków Narodowego Funduszu przez banki w ramach linii kredytowych,
- 4) dotacje,
- 5) dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- 6) pożyczki w ramach umowy konsorcjum,
- 7) promesy pomocy finansowej przedsięwzięcia,
- 8) poręczenia spłaty kredytów oraz zwrotu środków przyznanych przez rządy państw obcych i organizacje międzynarodowe, przeznaczonych na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 9) umorzenia pożyczek preferencyjnych,
- 10) przekazanie środków jednostkom budżetowym.

Pożyczka udzielona przez Narodowy Fundusz nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia, za wyjątkiem przedsięwzięć, dofinansowywanych z niepodlegających zwrotowi środków zagranicznych. Wysokość pożyczki na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu nie może być niższa niż 2 000 000 zł, z wyłączeniem pożyczek płatniczych oraz pożyczek udzielanych ze środków subfunduszy. Najczęściej stosowanymi formami finansowania są nisko oprocentowane pożyczki i dotacje. Zaletą pożyczek preferencyjnych jest niskie oprocentowanie w stosunku do kredytów komercyjnych, dłuższy okres karencji spłaty pożyczki oraz możliwość jej częściowego umorzenia.

Fundusz udziela dotacji zgodnie z kryteriami wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W celu realizacji zadań określonych w niniejszym programie dotacje pochodzące wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu mogą być udzielane na:

- monitoring środowiska,
- kształtowanie ekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa,
- przedsięwzięcia wskazane przez Ministra Środowiska, szczególnie ważne z punktu widzenia polityki ekologicznej państwa, uwzględnione w planie działalności Narodowego Funduszu, oraz wspieranie kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego na kierunku gospodarka przestrzenna – specjalnościach zamawianych u Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki.

WOJEWÓDZKIE FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielają pomocy finansowej w formie pożyczek i dotacji na cele określone w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006r. Nr 129, poz. 902 ze zmianami) zgodnie z priorytetami, kryteriami wyboru przedsięwzięć i planami działalności Funduszu. W ramach obowiązującej w 2008 r. i uchwalonej na 2009 r. Listy Przedsięwzięć Priorytetowych w priorytecie dziedzinowym Ochrona powierzchni ziemi (Przeciwdziałanie powstawaniu odpadów, w tym niebezpiecznych oraz działania systemowe na rzecz ich odzysku,

unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania) przedmiotem dofinansowania środkami Funduszu może być bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Beneficjenci

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku mogą być:

1. jednostki samorządu terytorialnego,
2. osoby prawne (przedsiębiorcy).

Koszty kwalifikowane

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty dotyczące demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych na uprawnionym składowisku.

Forma wsparcia

Fundusz oferuje wsparcie w formie pożyczek na zasadach preferencyjnego oprocentowania dla beneficjentów bezpośredniej pomocy oraz dopłat do odsetek od kredytów bankowych udzielanych przez BOŚ.

Warunki dofinansowania

W ramach wsparcia można otrzymać do 80% kosztów kwalifikowanych w formie pożyczki. Wojewódzki Fundusz udziela dofinansowania pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa na podstawie umowy cywilnoprawnej określającej warunki dofinansowania podmiotom, posiadającym zdolność do zaciągania zobowiązań finansowych.

FUNDACJA EKOFUNDUSZ

Podstawowym źródłem przychodów EkoFunduszu są wpływy z ekokonwersji polskiego długu, wynikające z umów Polski ze Stanami Zjednoczonymi, Francją, Szwajcarią, Włochami i Norwegią.

W 1991r. Klub Paryski zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50 % - pod warunkiem spłaty reszty zobowiązań do 2010r., oraz

dotatkową redukcję długu o kolejne 10% z przeznaczeniem go na przedsięwzięcia w ochronie środowiska. Odpowiednie kwoty z tego tytułu zagwarantowane są corocznie w ustawie budżetowej i regularnie wpłacane na konto EkoFunduszu z budżetu państwa, jako zobowiązanie Polski wobec krajów-donatorów.

Zgodnie z zapisami w statucie środki EkoFunduszu mogą być przeznaczone w szczególności na racjonalizację gospodarki odpadami

W zakresie gospodarki odpadami szczegółowo wyróżnia się:

- organizację kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 – 250 tys. mieszkańców;
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych;
- budowę instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

EkoFundusz nie dofinansowuje projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody. Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są według obowiązujących procedur EkoFunduszu na podstawie kryteriów: ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego.

EkoFundusz może wspierać finansowo zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie finansowe nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

BANKI

Obecnie na polskim rynku powstaje coraz więcej banków wprowadzających w swej ofercie kredyty preferencyjne przeznaczone na inwestycje proekologiczne. Bankom dopłat do oprocentowania tych kredytów udzielają fundusze ochrony środowiska gospodarki wodnej. W ten

sposób obniżany zostaje koszt kredytu dla podmiotu realizującego przedsięwzięcie w zakresie ochrony środowiska.

Znaczącą rolę w udzielaniu kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Jak dotychczas oferuje on największą gamę tego typu kredytów, zarówno dla podmiotów prywatnych, samorządów, jak też osób fizycznych.

Bank Ochrony Środowiska Oddział w Białymstoku współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, realizowanych na terenie województwa podlaskiego. Umowa jest zawarta na czas nieokreślony.

Podmioty uprawnione

Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku są przeznaczone dla:

1. osób fizycznych,
2. osób prawnych,
3. innych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym przepisy prawa zezwalają na nabywanie praw oraz na zaciąganie zobowiązań we własnym imieniu (np. wspólnoty mieszkaniowe),
4. właścicieli nieruchomości lub podmiotów dysponujących innym prawem władania nieruchomością.

Przedmiot kredytowania

Przedmiotem kredytowania objęte są zadania związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu i wyrobów zawierających azbest, polegające na demontażu, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów azbestowych z dachów i elewacji.

Warunki kredytowania

1. oprocentowanie: zmienne [0,8 srw],
2. kwota kredytu: do 80% kwalifikowanych kosztów realizowanej inwestycji, lecz nie więcej niż 100 tys. zł dla osób fizycznych, 300 tys. zł dla pozostałych kredytobiorców,
3. okres kredytowania: w zależności od zdolności kredytowej,
4. okres karencji: do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) istnieje możliwość sfinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu w I osi priorytetowej w ramach działania 1.2.1 Modernizacja gospodarstw rolnych.

Beneficjenci

Beneficjentami w ramach działania 1.2.1 Modernizacja gospodarstw rolnych mogą być:

1. osoby fizyczne, które nie osiągnęły wieku emerytalnego,
2. osoby prawne,
3. spółki osobowe, prowadzące działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

W pierwszym okresie wdrażania PROW, celem ułatwienia dostępu do środków publicznych podmiotom, które dotychczas nie otrzymały wsparcia, ograniczono możliwość korzystania z pomocy beneficjentom działania Inwestycje w gospodarstwach rolnych Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”. Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w przepisach krajowych.

Typy projektów

W ramach działania 1.2.1 Modernizacja gospodarstw rolnych możliwe jest sfinansowanie inwestycji polegającej na bezpiecznym usunięciu azbestu tylko jako elementu projektu, polegającego na budowie, przebudowie, remoncie połączonym z modernizacją budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej oraz do przechowywania, magazynowania, przygotowywania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych wraz z zakupem, montażem instalacji technicznej, wyposażenia. Koszty kwalifikowane stanowią koszty rozbiórki i unieszkodliwienia materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji, a także koszty materiałów zastępujących materiały szkodliwe (w tym azbest).

Forma wsparcia

W ramach PROW możliwa forma wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie refundacji części wydatków kwalifikowanych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji).

Warunki dofinansowania

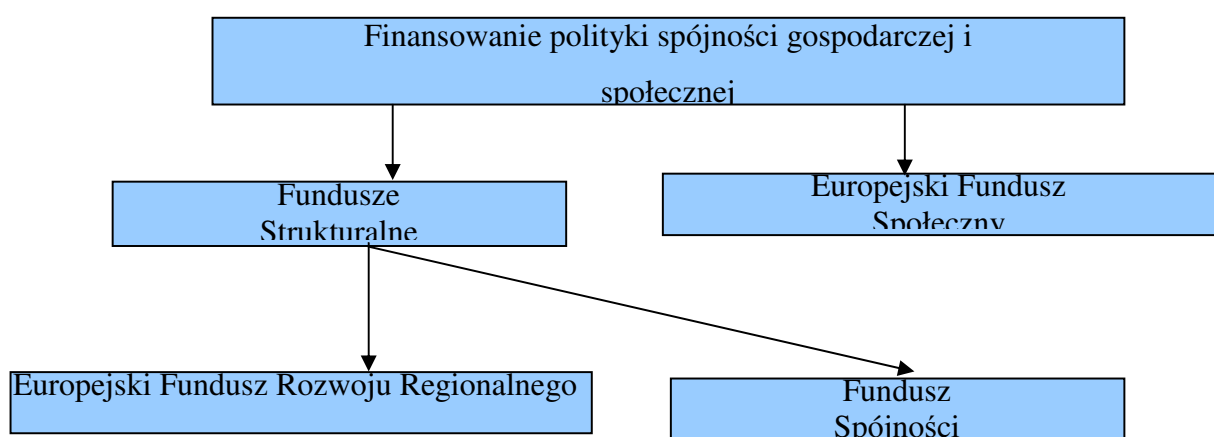
Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania w okresie realizacji PROW nie może przekroczyć 300 tys. zł (76.848,2 €). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny. Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wysokość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł.

PROGRAMY POMOCOWE UNII EUROPEJSKIEJ

W związku z rozpoczęciem się kolejnego okresu budżetowego w Unii Europejskiej (2007-2013), istnieje możliwość pozyskiwania przez Polskę środków unijnych na realizację przedsięwzięć zmierzających do tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poziomu spójności społecznej, gospodarczej, przestrzennej.

Unia Europejska zagwarantowała Polsce wsparcie finansowe przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój systemów infrastruktury ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami poprzez instrumenty finansowe takie jak: fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.

Rycina 3. Struktura finansowania polityki spójności

Źródłami finansowania polityki spójności są:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,

- Europejski Fundusz Społeczny,
- Fundusz Spójności.

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Zasięg działania Funduszu Spójności obejmuje wyłącznie pomoc finansową o zasięgu krajowym w przeciwieństwie do Funduszy Strukturalnych obejmujących zasięg regionalny. Fundusz obejmuje finansowanie projektów dotyczących inwestycji w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej, w tym wspieranie rozwoju sieci korytarzy transeuropejskich.

Pozyskanie środków z Funduszu Spójności możliwe jest przy łączeniu zadań w ramach programów regionalnych, ponieważ dotyczy projektów inwestycyjnych o wartości nie niższej niż 10 mln Euro.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Korzystanie ze środków EFRR będzie miało na celu poparcie działań zmierzających do:

- modernizacji i dywersyfikacji struktur gospodarczych w państwach członkowskich i regionach,
- rozwijania i ulepszanie infrastruktury podstawowej,
- ochrony środowiska w tym realizacja przedsięwzięć związanych z zagospodarowaniem odpadów,
- wzmocnienia zdolności instytucjonalnej krajowej i regionalnej administracji zarządzającej funduszem.

Środki z EFRR gminy może pozyskać, jeżeli koszty wnioskowanych przedsięwzięć uwzględnione są odpowiednich programach operacyjnych.

Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO (jako podstawowego instrumentu dla realizacji Europejskiej Strategii zatrudnienia) można będzie uzyskać dofinansowanie na projekty, których celem jest:

- poprawa funkcjonowania instytucji rynku pracy, systemów szkolenia i kształcenia oraz polityki społecznej,
- inwestycja w kapitał ludzki (wzrost poziomu wykształcenia, przystosowanie umiejętności pracowników do nowych wyzwań, zapewnienie dostępu dla wszystkich do rynku pracy),

- wspieranie dostosowań w administracji publicznej z zakresie budowania zdolności administracyjnej.

W celu z korzystania ze środków unijnych Polska musi opracować dwa podstawowe dokumenty:

- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia NSRO** (w naszym kraju dokument ten nosi nazwę Narodowej Strategii Spójności NSS). Jest to dokument określający krajową strategię polityki spójności społeczno-gospodarczej,
- programy operacyjne, przedstawiające priorytetowe obszary wsparcia ze środków unijnych.

Pierwszy dokument – NSRO powinien przedstawiać:

- diagnozę sytuacji w kraju,
- strategię działań opartych na diagnozie,
- wykaz programów operacyjnych.

Zapisy zawarte w NSRO stanowią podstawę do opracowywania programów operacyjnych.

Programy operacyjne są najistotniejszym dokumentem, określającym przedmiot i zakres interwencji z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności. Programy te powinny uwzględniać analizę:

- słabych i mocnych stron regionu i opracowana na tej podstawie strategię działań,
- priorytety programu wraz z opisem,
- plan finansowy, z podziałem na poszczególne lata i priorytety,
- opis systemu wdrażania,
- listę dużych projektów o wartości powyżej 50mln euro, zaś w przypadku inwestycji środowiskowych powyżej 25 mln euro.

Opracowane programy operacyjne będą podlegać ocenie i zatwierdzeniu przez Komisję Europejską. W każdym województwie będzie realizowany jeden regionalny program operacyjny.

Wśród szczegółowych programów operacyjnych znajduje się **PO Infrastruktura i Środowisko**, który jest jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013. Na jego realizację w latach 2007–2013 Polska otrzyma z unijnego budżetu prawie 28 mld euro, z czego na inwestycje w ochronę środowiska przeznaczone będzie ok. 5 mld euro.

PO Infrastruktura i Środowisko finansowane jest z dwóch źródeł z:

- Funduszu Spójności (22,2 mld euro)
- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (5,7 mld euro).

Program obejmie wsparciem finansowym takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. W zakresie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi środowiskowymi priorytetami w tym projekcie jest zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych. Z Programu korzystać będą mogły zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

Przy realizacji przedsięwzięć proekologicznych oprócz środków z Programu Infrastruktura i Środowisko będzie można otrzymać dofinansowanie z innych regionalnych programów operacyjnych. Wśród, których na zainteresowanie zasługuje **Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka”**, którego podstawowym celem jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa, a w szczególności:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

13. WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW BHP W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Zgodnie z obowiązującymi przepisami demontaż, odbiór i transport ww. wyrobów może być wykonywany wyłącznie przez firmy specjalistyczne posiadające w tym zakresie odpowiednie zezwolenia. Odpady zawierające azbest mogą być unieszkodliwiane wyłącznie przez składowanie na składowiskach odpadów azbestowych. Firmy ww. powinny przekazać po wykonaniu prac demontażowych właścicielowi nieruchomości oświadczenie o usunięciu wyrobów zawierających azbest (np. zdjęciu płyt azbestowo – cementowych) zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odpady zawierające azbest powinny być transportowane zgodnie z „zasadą bliskości” wyrażoną w ustawie o odpadach – na najbliższe składowisko odpadów azbestowych.

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876). Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, rozdz. 4 „Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych”, rozdz. 5 „Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych”. W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy
- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych – 73 art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót. Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu. Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji.

Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- 1) ilość wytworzonych odpadów
- 2) identyfikację rodzaju azbestu
- 3) klasyfikację wytworzonego odpadu
- 4) warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od dróg komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami

zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”;

- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- odpajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;

- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu. Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- 1) szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m^3 ;
- 2) zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 ;
- 3) szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- 4) utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- 5) oznakowanie opakowań;
- 6) magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

14. WYTYCZNE DLA SAMORZĄDU GMINY SZUDZIAŁOWO, WŁAŚCICIELI, ZARZĄDCÓW NIERUCHOMOŚCI I WYKONAWCÓW PRAC POLEGAJĄCYCH NA ZABEZPIECZENIU I USUWANIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości.

Gmina w pierwszej kolejności powinno skupić się na działaniach edukacyjno – informacyjnych skierowanych do mieszkańców. Na gminę nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 r. Gmina powinna więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz – o ile istnieje taka możliwość – również na stronie internetowej gminy. Gmina ma także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej Urzędu Gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gmina powinno szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych organizacji pozarządowych, dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służąc informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmocnić prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

Informacje podawane przez właścicieli nieruchomości zbierane są w postaci wypełnionych arkuszy „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Na ich podstawie jest sporządzony zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia. Oprócz zbierania informacji od prywatnych właścicieli nieruchomości, gmina dokonuje oceny stanu nieruchomości, których samo jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

Opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Informacje zebrane na podstawie arkuszy ocen powinny być przekazywane raz w roku do właściwego urzędu nadzoru budowlanego w powiecie. Sprawozdania mają być sporządzone – podobnie do zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest – według trzech grup pilności.

Stworzenie Planu gospodarki odpadami, (w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest)

Prawidłowe opracowanie Planu wymaga zabrania od właścicieli nieruchomości sprawozdań dotyczących: oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest o informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania o informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.

Program jest warunkiem ubiegania się o środki pomocowe.

Pozyskiwanie środków finansowych

Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska. Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólnie. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. gmina Szudziałowo. Inicjująca rola gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,

- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie Marszałkowi Województwa (dot. Przedsiębiorców) lub Burmistrzowi (dot. Osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (załącznik 2a),
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone (załącznik 2b),
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz pojemności potrzebnych składowisk

W przedstawionych poniżej szacunkach pominięto usuwanie wyrobów zawierających azbest, znajdujących się poza budownictwem. Wynika to z następujących okoliczności:

- niewielkiej ilości takich wyrobów, w stosunku do ogólnej masy wyrobów do usunięcia,
- obligatoryjne zobowiązania właścicieli wyrobów zawierających azbest, a także firm zajmujących się wymianą i usuwaniem zużytych wyrobów do podporządkowania się ogólnym przepisom w tym zakresie,
- przyjęcia założenia, że usunięcie zużytych, drobnych wyrobów zawierających azbest, w każdym przypadku dokonywane jest na koszt właściciela.

Zgodnie z Tabelą nr 2 szacunkowa ilość wyrobów zawierających azbest zabudowana w postaci płyt dachowych i elewacyjnych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i towarzyszącym im zabudowaniach inwentarskich oraz w budynkach wielorodzinnych w mieście Brańsk wynosi ok. 1800 Mg (138462 m²).

Tabela 13. Ilość wyrobów zawierających azbest przewidywana do usunięcia do 2032 roku (z podziałem na trzy okresy) oraz konieczna pojemność składowisk dla potrzeb gminy Szudziałowo.

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata			
			Do 2012	2013-2022	2023-2032	RAZEM
1.	Ilość materiałów izolacyjnych i konstrukcyjnych zawierających azbest (kod 170601*, 170605*) przewidziana do usunięcia	Mg	300,49	600,98	600,98	1502,44
2.	Objętość odpadów azbestowych przewidziana do składowania w pakietach lub na paletach ¹	m ³	285,47	570,93	570,93	1427,32
3.	Konieczna pojemność składowisk do składowania odpadów azbestowych z terenu gminy (z uwzględnieniem przesyпки) ²	m ³	390,64	781,27	781,27	1953,19
4.	Obecna niewykorzystana pojemność składowiska w woj. Podlaskim (wolna do składowania od 2008 roku)	m ³	800	-	-	800

¹ przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach ma objętość 0,95 m³.

² przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach zajmuje na składowisku 1,3 m³ z uwzględnieniem koniecznej przesyпки

Jak wynika z powyższej tabeli potrzebna pojemność składowisk/kwater dla pokrycia zapotrzebowania gminy wynosi (w okresie 2011-2032) ok. 3 536 m³.

Na terenie województwa podlaskiego obecnie funkcjonuje jedno składowisko odpadów azbestowych w gminie Miastkowo. Wolna pojemność składowiska wynosi 800 m³. Jednak na to składowisko trafiają wyłącznie odpady azbestowe z terenu gminy Łomża i gminy Miastkowo.

Jak wynika z powyższych danych składowisko w województwie podlaskim jest dla gminy Szudziałowo niedostępne, w związku z czym musi ona korzystać ze składowisk położonych na terenie innych województw. Najbliższe składowisko znajduje się w Kraśniku, woj. lubelskie (334 km od Szudziałowa). Oraz w Rachocinie, woj. mazowieckie (279 km od Szudziałowa) i Zgierzu woj. łódzkie (332 km od Szudziałowa). Lista składowisk w załączniku nr 11.

Do roku 2032 w województwie planowane jest utworzenie kolejnych składowisk, w tym do 2012 r. składowiska o pojemności 100 tys. m³. W roku 2011 planowane jest otwarcie nowego składowiska na terenie województwa podlaskiego w okolicach Łomży (około 105 km od Szudziałowa), co znacznie obniży koszty wywozu wyrobów azbestowych. Warto zatem wstrzymać się z wywozem demontowanych płyt azbestowych w tym roku.

Uwaga! Biorąc pod uwagę fakt, że proces usuwania wyrobów zawierających azbest najintensywniej będzie przebiegał w latach 2013-2022 i 2023-2032 dokonano korekty założeń krajowego „Programu...” odnośnie budowy składowiska o pow. 1 ha. Uznano, że lepszym rozwiązaniem będzie wybudowanie dwóch kwater na odpady azbestowe (o poj. 50 tys. m³ każda) w drugim i trzecim okresie zamiast składowiska o pow. 1 ha w okresie 2008-2012.

Ze względu na niższy koszt jednostkowy budowy i eksploatacji składowisk większych, powinna być preferowana budowa składowisk o funkcji ponadlokalnej. W przypadku jednak, gdy brak będzie takich inicjatyw, należy budować składowiska mniejsze lub adaptować do tego celu składowiska odpadów komunalnych poprzez wydzielenie na nich odpowiedniej kwatery, uwzględniając potrzeby lokalne. Dlatego też alternatywną wersją w zakresie składowisk odpadów azbestowych jest powstawanie znacznie mniejszych składowisk (nawet kwater o pojemności ok. 50 tys. m³). Takie podejście pozwoli szybko dopasować się do aktualnych potrzeb w zakresie ilości odpadów azbestowych przeznaczonych do unieszkodliwienia. Należy zaznaczyć, że także składowiska o powierzchni ok. 2 ha mogą funkcjonować przy istniejących składowiskach odpadów komunalnych.

15. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów dotyczących problematyki azbestu. Poniżej wymieniono najważniejsze przepisy Unii Europejskiej, a także najważniejsze ustawy i rozporządzenia wg stanu na dzień 15 listopada 2010 r.

15.1. Dyrektywy Unii Europejskiej

Zasady pracy z azbestem

1. Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 82 art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG, Dz. U. WE L 263, z 24.09.1983, s.25).
2. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. U. WE L 183, z 29.06.1989, s.1).
3. Zalecenia Komisji 90/326/EWG z dnia 22 maja 1990 r. dla Państw Członkowskich dotyczące przyjęcia europejskiego wykazu chorób zawodowych.
4. Dyrektywa Rady 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 82 art. 16 ust. 1 dyrektywa 89/391/EWG, Dz. U. WE L 196, z 26.07.1990, s.1).
5. Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 82 art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG, Dz. U. WE L 206, z 29.07.1991, s.16).
6. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na czasowych lub ruchomych budowlach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG Dz. U. WE L 245, z 26.08.1992, s.6).

7. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. U. WE L 216, z 20.08.1994, s.12).
8. Dyrektywa Rady 97/42/WE z dnia 27 czerwca 1997 r. po raz pierwszy zmieniająca dyrektywę 90/394/EWG w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 83 art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG).
9. Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 83 art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/931/EWG, Dz. U. WE L 131, z 05.05.1998, s.11).
10. Dyrektywa Rady 1999/38/WE z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniająca po raz drugi dyrektywę 90/394/EWG w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażeniem na działanie czynników rakotwórczych podczas pracy i rozszerzająca ją o mutageny.
11. Dyrektywa 2003/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. U. WE L 97, z 15.04.2003, s.48).
12. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagenów podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu 83 art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG, Dz. U. WE L 158, z 30.04.2004, s.50).

Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem azbestem

1. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. U. WE L 085 z 28.03.1987, s.40).
2. Dyrektywa Rady 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia ustaw i aktów wykonawczych Państw Członkowskich dotyczących wyrobów budowlanych (Dz. U. WE L 040 z 11.02.1989, s.12).
3. Dyrektywa Rady 96/61/EWG z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (Dz. U. WE L 257 z 10.10.1996, s.26).

Wprowadzanie do obrotu, stosowanie i oznakowanie

- Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 262 z 27.09.1976, s.201).
- Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 263 z 24.09.1983, s.33).
- Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 375z 31.12.1985, s.1).
- Dyrektywa Rady 89/678/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. zmieniająca dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 398 z 30.12.1989, s.4).
- Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 363 z 31.12.1991, s.36).
- Dyrektywa Komisji 98/12/WG z dnia 27 stycznia 1998 r. dostosowująca do postępu technicznego dyrektywę Rady 71/320/EWG w sprawie zbliżenia ustawodawstwa Państw Członkowskich odnoszących się do układów hamulcowych niektórych pojazdów silnikowych i ich przyczep (Dz. U. WE L 081 z 18.03.1998, s.1).
- Dyrektywa Komisji 1999/77/EWG z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich

odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 207 z 06.08.1999, s.18).

- Dyrektywa Komisji 2001/59/WG z dnia 6 sierpnia 2001 r. dostosowująca do postępu technicznego po raz 28 dyrektywę Rady 67/548/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. U. WE L 255 z 21.08.2001, s.1).

Funkcjonowanie zakładów przemysłowych

1. Dyrektywa Rady 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie zwalczania zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych (Dz. U. WE L 188 z 16.07.1984, s. 20)
2. Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. U. WE L 175 z 05.07.1985, s. 40).
3. Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (Dz. U. WE L 257 z 10.10.1996, s. 26).

Gospodarka odpadami zawierającymi azbest

1. Dyrektywa Rady 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów (Dz. U. WE L 194 z 25.07.1975, s. 39).
2. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 377 z 31.12.1991 r., s. 20).
3. Rozporządzenie Rady 259/93/WE z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 030 z 06.02.1993, s. 1).
4. Dyrektywa Rady 94/31/WE z dnia 27 czerwca 1994 r. zmieniająca dyrektywę 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. U. WE L 168 z 02.07.1994, s. 28).
5. Rozporządzenie Rady 120/97/WE z dnia 20 stycznia 1997 r. zmieniające Rozporządzenie Rady nr 259/93 w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 022 z 24.01.1997, s. 14).
6. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. o składowaniu odpadów (Dz. U. WE L 182 z 16.07.1999, s. 1).

7. Decyzja Komisji: 2000/532/WE z dnia 3 maja 2000 r. zastępująca decyzję 94/3/WE ustanawiającą wykaz odpadów zgodnie z 86 art. 1 lit. A) dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów oraz decyzję Rady 94/904/WE ustanawiającą wykaz odpadów niebezpiecznych zgodnie z 86 art. 1 ust. 4 dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (notyfikowana jako dokument nr C (2000) 1147, Dz. U. WE L 226 z 06.09.2000, s. 3).
8. Decyzja Komisji 2001/118/WE z dnia 16 stycznia 2001 r. zmieniająca decyzję 2000/532/WE w zakresie wykazu odpadów (notyfikowana jako dokument C (2001) 108, Dz. U. WE L 047 z 16.02.2001, s.1).
9. Decyzja Komisji: 2001/119/WE z dnia 22 stycznia 2001 r. zmieniająca decyzję 2000/532/WE zastępująca decyzję 94/3/WE ustanawiającą wykaz odpadów zgodnie z 86 art. 1 lit. A) dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów oraz decyzję Rady 94/904/WE ustanawiającą wykaz odpadów niebezpiecznych zgodnie z art. 1 ust. 4 dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych (notyfikowana jako dokument nr C (2001) 106, Dz. U. WE L 322 z 06.12.2001, s. 35).
10. Decyzja Rady 2001/573/WE z dnia 23 lipca 2001 r. zmieniająca decyzję Komisji 2000/532/WE w zakresie odpadów (Dz. U. WE L 203 z 28.07.2001, s.18).
11. Rozporządzenie Komisji Nr 2557/2001 WE z dnia 28 grudnia 2001 r. zmieniające załącznik V do rozporządzenia Rady (EWG) nr 259/93 w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar (Dz. U. WE L 349 z 31.12.2001, s. 1).
12. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie 86 art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. WE L 011 z 16.01.2003, s.27).

15.2. Ustawy

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 3, poz. 20 z późn. Zm.) Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. 2006 Nr 156, poz. 1118 z późn. Zm.) zgodnie z 87 art. 30 ust. 7 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków, pogorszenie warunków zdrowotno- sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. 2008, Nr 25, poz. 150 z późn. Zm.) Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbest).
4. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o odpadach* (tj. Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późn. Zm.) Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego marszałka lub starostę – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest)

15.3. Rozporządzenia

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r.- w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04 * – odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* – odpady zawierające azbest,
- 10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych,
- 15 01 11* – opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,

- 15 02 02* – sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB),
 - 16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest,
 - 16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest,
 - 17 06 05* – materiały konstrukcyjne zawierające azbest,
 - 20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki.
2. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1876 z późn. Zm.). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela, zarządcę lub użytkownika miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest oraz składania przez osoby fizyczne corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do marszałka.
3. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. 2003 Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
4. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. 2003 Nr 61, poz. 549 z późn. Zm.). Rozporządzenie określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.
5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. 2003 Nr 1, poz. 12) określa m.in. limity stężenia azbestu w powietrzu – z wyłączeniem obszarów parków narodowych i obszarów ochrony uzdrowiskowej. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:
- dla 1 godziny – 2 350 włókien/m³
 - dla roku kalendarzowego – 250 włókien/m³.

1. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. 2002 Nr 217, poz. 1833 z późn. Zm.) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest.
2. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. 2002 Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane m.in. odpady o następujących kodach:
 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest
 - 17 06 05* – materiały konstrukcyjne zawierające azbestOdpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.
3. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. 2002 Nr 175, poz. 1439) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
4. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. 2005 Nr 73, poz. 645 z późn. Zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest).
5. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska* (Dz. U. 2007 Nr 106, poz. 723) określa jednostkowe stawki opłat za umieszczenie odpadów na składowisku:
 - 06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy 44,79 zł/Mg
 - 06 13 04 * – odpady z przetwarzania azbestu 44,79 zł/Mg
 - 10 11 81* – odpady zawierające azbest 44,79 zł/Mg
 - 10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo – azbestowych 44,79 zł/Mg
 - 15 01 11* – opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi 44,79 zł/Mg

- 15 02 02* – sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB) 133,75 zł/Mg
 - 16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest 44,79 zł/Mg
 - 16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające wolny azbest 44,79 zł/Mg
 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest 00,00 zł/Mg
 - 17 06 05* – materiały konstrukcyjne zawierające azbest 00,00 zł/Mg
 - 20 01 35* – zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki 190,00 zł/Mg
6. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. 2004 Nr 280, poz. 2771 z późn. Zm.). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).
7. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649) nakłada na właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest – obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Określa ponadto obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
8. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów* (Dz. U. 2005 Nr 110, poz. 935). Rozporządzenie określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk podziemnych w zakresie lokalizacji, eksploatacji i zamknięcia, a także zakres, sposób i warunki prowadzenia monitoringu tych składowisk.
9. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów* (Dz. U. 2005 Nr 216, poz. 1824). Rozporządzenie określa m.in. szczegółowe wymagania odnośnie zapewnienia bezpiecznych warunków prowadzenia prac przy zabezpieczaniu lub usuwaniu

wyrobów zawierających azbest oraz program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

10. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 sierpnia 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.*(Dz. U. 2010 Nr 162, poz. 1089)
11. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów.*

16. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

16.1. Podsumowanie

W maju i czerwcu 2011 r. w gminie Szudziałowo została przeprowadzona inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest w obiektach budowlanych. Wyniki inwentaryzacji będą na bieżąco aktualizowane. Z przeprowadzonej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy znajduje się ok. 2 448 Mg wyrobów zawierających azbest.

Stan techniczny pokryć azbestowo-cementowych występujących na terenie gminy Szudziałowo można ocenić jako dość dobry. Należy zaznaczyć, że odpowiednie zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest np. poprzez pomalowanie, może przedłużyć ich żywotność, jednak nie uchroni przed ich całkowitym usunięciem.

Nadrzędnym celem „Programu...” jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko. Osiągnięcie tego celu jest związane z bezpiecznym usunięciem wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony w 2032 roku.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem wojewódzkim, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy i dla nich określono ilość wyrobów zawierających azbest przewidzianą do usunięcia. Ilości te dla poszczególnych okresów przedstawiają się następująco:

Okres I: do 2012 – 847,1 Mg

Okres II: lata 2013 – 2022 – 1 694,2 Mg

Okres III: lata 2023 – 2032 – 1 694,2 Mg

Sumaryczna pojemność składowisk/kwater (w perspektywie do 2032 roku) potrzebna dla pokrycia zapotrzebowania przez gminę Szudziałowo wynosi ok. 5 506 m³ (przy założeniu, że 1 Mg odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach ma objętość 0,95 m³, a z uwzględnieniem koniecznej przesyпки zajmuje na składowisku 1,3 m³).

Sumaryczne koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest wynoszą ok. 9,76 mln zł, w tym w pierwszym okresie, tj. do 2012 roku – ok. 1,95 mln. zł.

W opracowaniu wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł do finansowania akcji likwidacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szudziałowo. Przewiduje się, że w przypadku pozyskania funduszy na likwidację azbestu w następnych latach gmina otrzymywać będzie coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości wyrobów zawierających azbest. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe, co jest celem programu.

16.2. Wnioski:

1. Niezbędne jest wdrożenie metody cyklicznej aktualizacji inwentaryzacji ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szudziałowo.
2. Ze względu na niewystarczającą świadomość ekologiczną mieszkańców gminy w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zaleca się przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej dotyczącej tych zagadnień.

Wdrażanie Programu na obszarze gminy Szudziałowo powinno być zintegrowane z działaniami podejmowanymi zarówno na poziomie województwa jak i powiatu.

16.3. Weryfikacja i aktualizacja programu

Proponuje się aktualizację niniejszego programu nie rzadziej niż co 4 lata. W przypadku znaczących zmian prawodawstwa w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi lub uwarunkowań lokalnych, konieczne będzie zaktualizowanie planu przed tym terminem.

Istotnym elementem aktualizacji planu będzie uściślenie bilansu wyrobów zawierających azbest występujących na terenie gminy Szudziałowo.

Pomocne będą rzetelne informacje przekazywane wójtowi zgodnie z ustawowym obowiązkiem, przez osoby fizyczne o:

- wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania,
- o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.

Źródłem informacji od osób prawnych dot. wyrobów zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania, oraz wyrobów których wykorzystanie zostało zakończone będzie Wojewódzka Baza Wyrobów i Odpadów Zawierających Azbest (WBDA). Dane z bazy będą stanowić uzupełnienie aktualnego stanu ilościowego i jakościowego azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Szudziałowo.

16.4. Prognozy

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Województwa Podlaskiego” określa progi procentowe ilości usuniętego materiału. Pierwszy wyznaczony próg, który osiągnięty miał być w roku 2012 wydaje się obecnie nierealny do osiągnięcia.

Z doświadczenia wyciągniętego z wizyt lokalnych i rozmowy z osobami fizycznymi posiadającymi wyroby azbestowe jasno wynika, że bez większego wsparcia ze strony gminy, obejmującego nawet zwrot kosztów za nowe pokrycie dachowe, nie ma co liczyć na duży procent utylizacji azbestu. Wielu osób po prostu nie stać na samodzielny zakup nowego materiału na pokrycie dachu, nawet przy dużym zwrocie kosztów demontażu i utylizacji.

Jeżeli więc sytuacja finansowania nie zmieni się i to na poziomie krajowym, wraz z wyznaczeniem usuwania azbestu jako zadanie priorytetowe w każdym województwie (by możliwe było pełne korzystanie z funduszy unijnych), należy przyjąć niemożliwość podolania takiego przedsięwzięcia na terenie całego kraju.

Udzielenie takiego wsparcia przekracza możliwości gminy Szudziałowo. Powinno się jednak zwrócić uwagę na podnoszenie tej kwestii przez Władze Gminy na szczeblu wojewódzkim, ponieważ ilość wyrobów azbestowych jest bardzo duża i całkowite jego usunięcie jest procesem przynajmniej kilkunastoletnim. Przy aktualnym tempie nie jest możliwa utylizacja wszystkich odpadów azbestowych do roku 2032 (biorąc pod uwagę dotychczasowe działania oraz ilość azbestu pozostałą do zutylizowania).

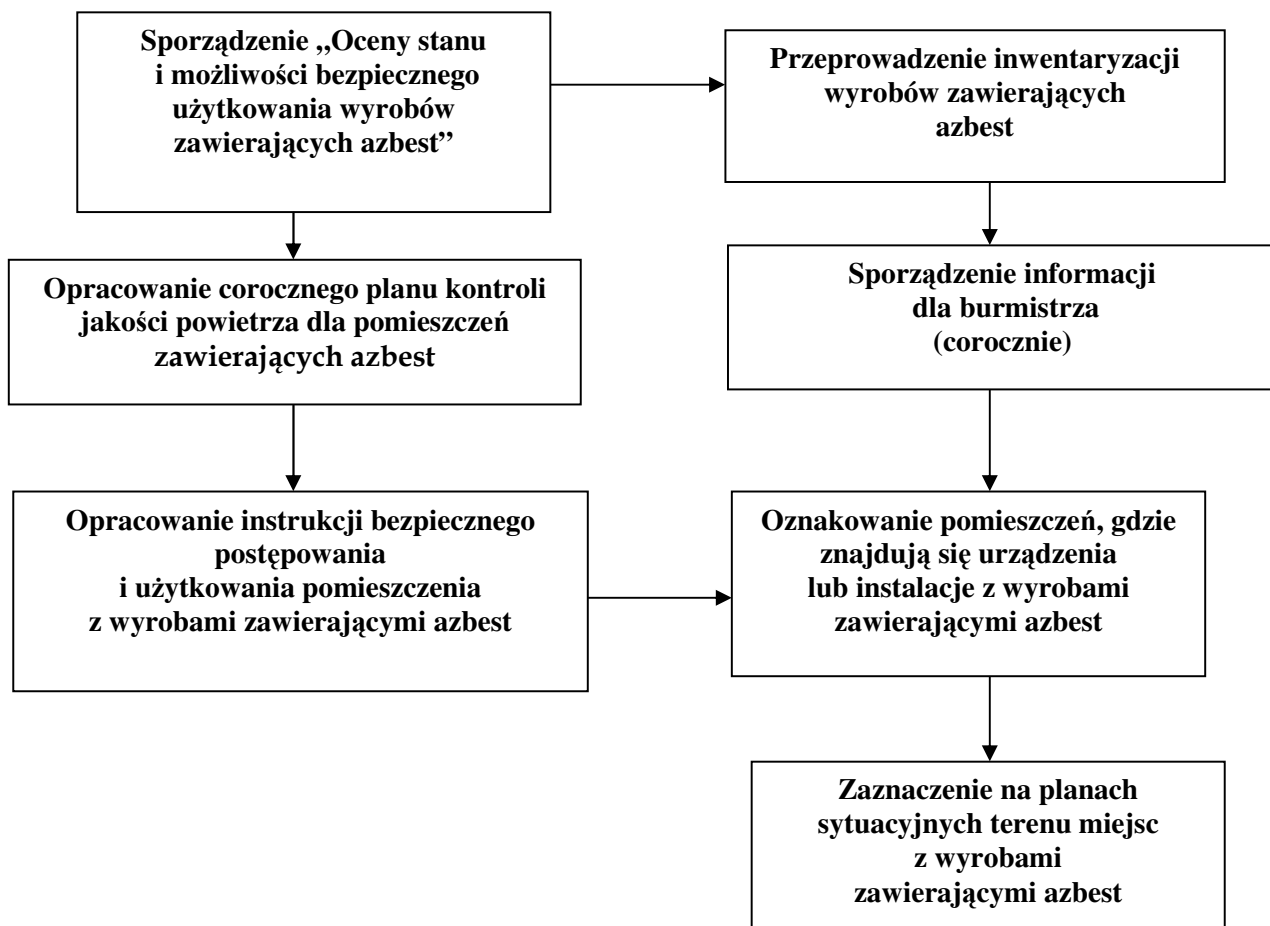

ZAŁĄCZNIK NR 1

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia – w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (**załącznik nr 3**). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne oceny w terminach wynikających z warunków poprzedniej oceny, tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej ocenie ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz oceny właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej oceny.

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1876) – informacje o wyrobach zawierających azbest (**Wzory informacji są odpowiednio w załącznikach: Załącznik nr 4 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Załącznik nr 5 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.**), właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach:

- 1) jeden egzemplarz przedkłada w formie pisemnej Marszałkowi
- 2) drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje odpowiednio burmistrzowi miasta.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

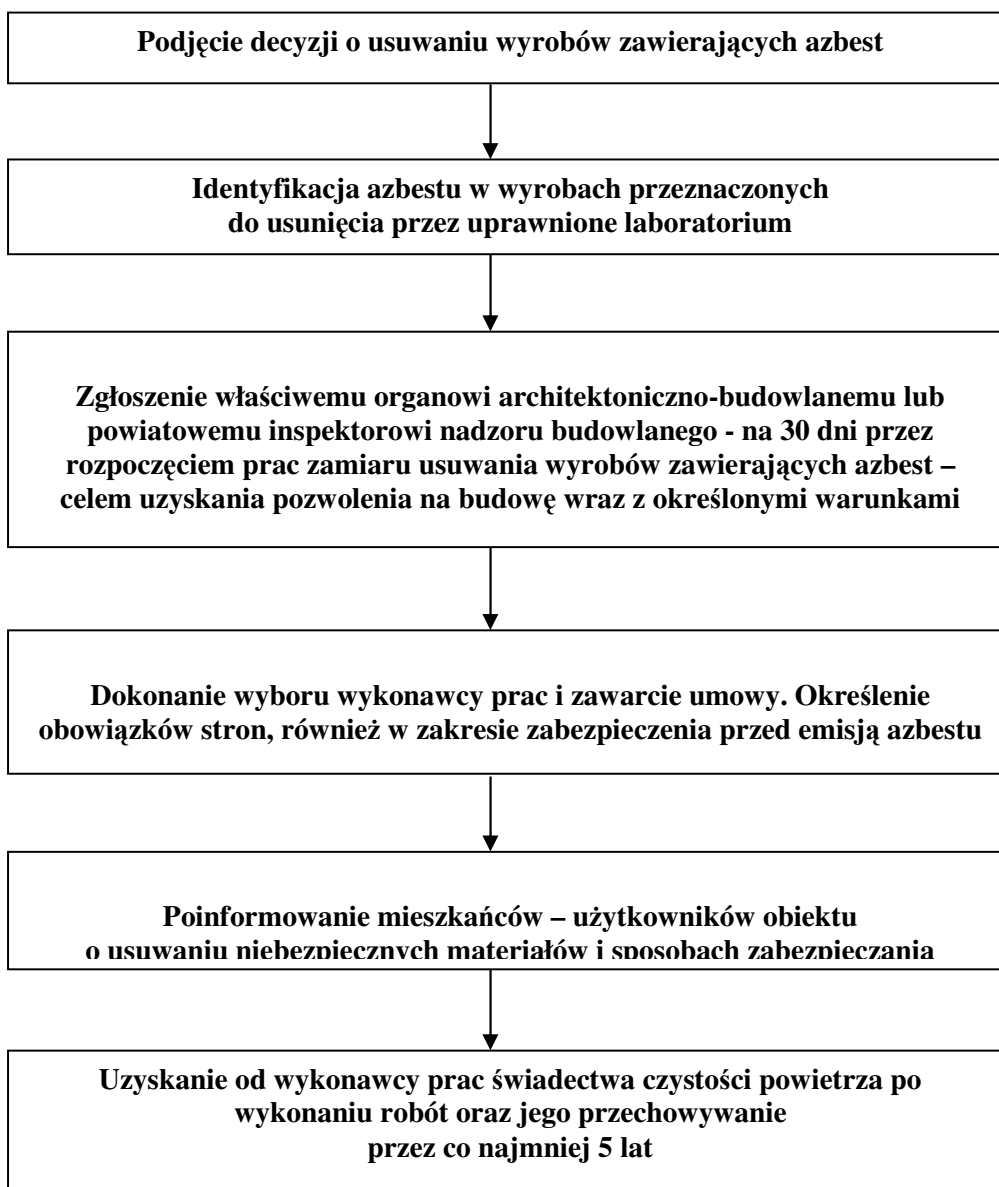
- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (**załącznik nr 6**),
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”) lub, jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także, jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla burmistrza miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek dopełnienia wymogów wynikających z przepisów ustawy – Prawo budowlane tj. uzyskania pozwolenia na budowę lub złożenia z odpowiednim wyprzedzeniem wniosku zgłoszenia robót budowlanych. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z 98 art. 30 ust. 7 ustawy – Prawo budowlane.

Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy – Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną.

Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

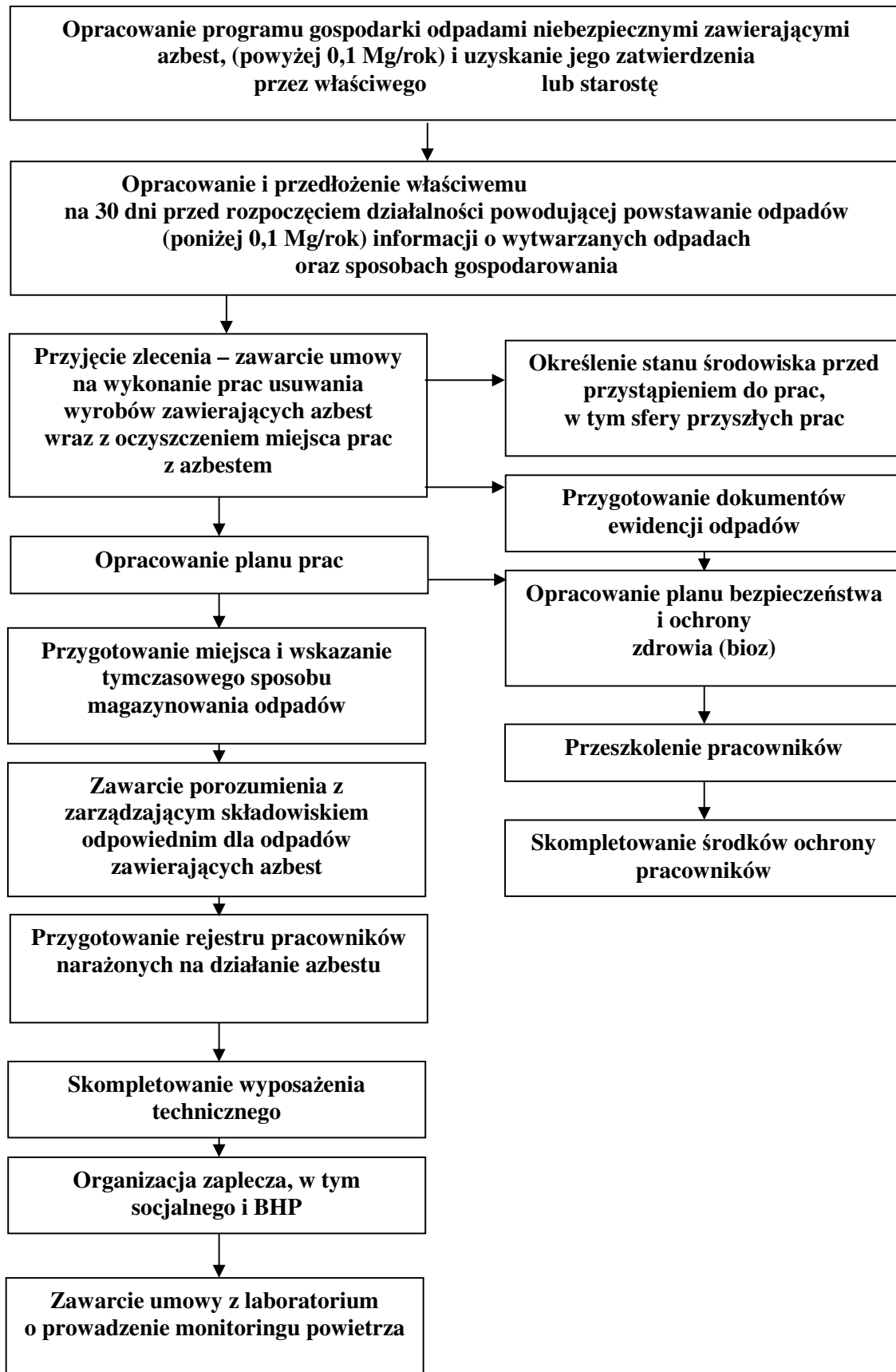
Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres, co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz teren.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Schemat graficzny

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu przepisów ustawy o odpadach (100 art. 3 ust. 3 pkt. 22) wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej, a więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest zatwierdzonego przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów, starostę. Marszałek województwa zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów niebezpiecznych.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów lub zmianą tej działalności wpływającą na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposobów gospodarowania nimi, opracowuje i składa właściwemu staroście (w 4 egzemplarzach) informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania nimi.

Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,

- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, „plan bioz”, obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informacje o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych, w tym: określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwu wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, oraz przez upoważnione instytucje i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do:

- zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych zabezpieczających pracowników w czasie trwania robót i oczyszczania terenu.
- przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu (**załącznik nr 7**),
- karta przekazania odpadu (**załącznik nr 8**).

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

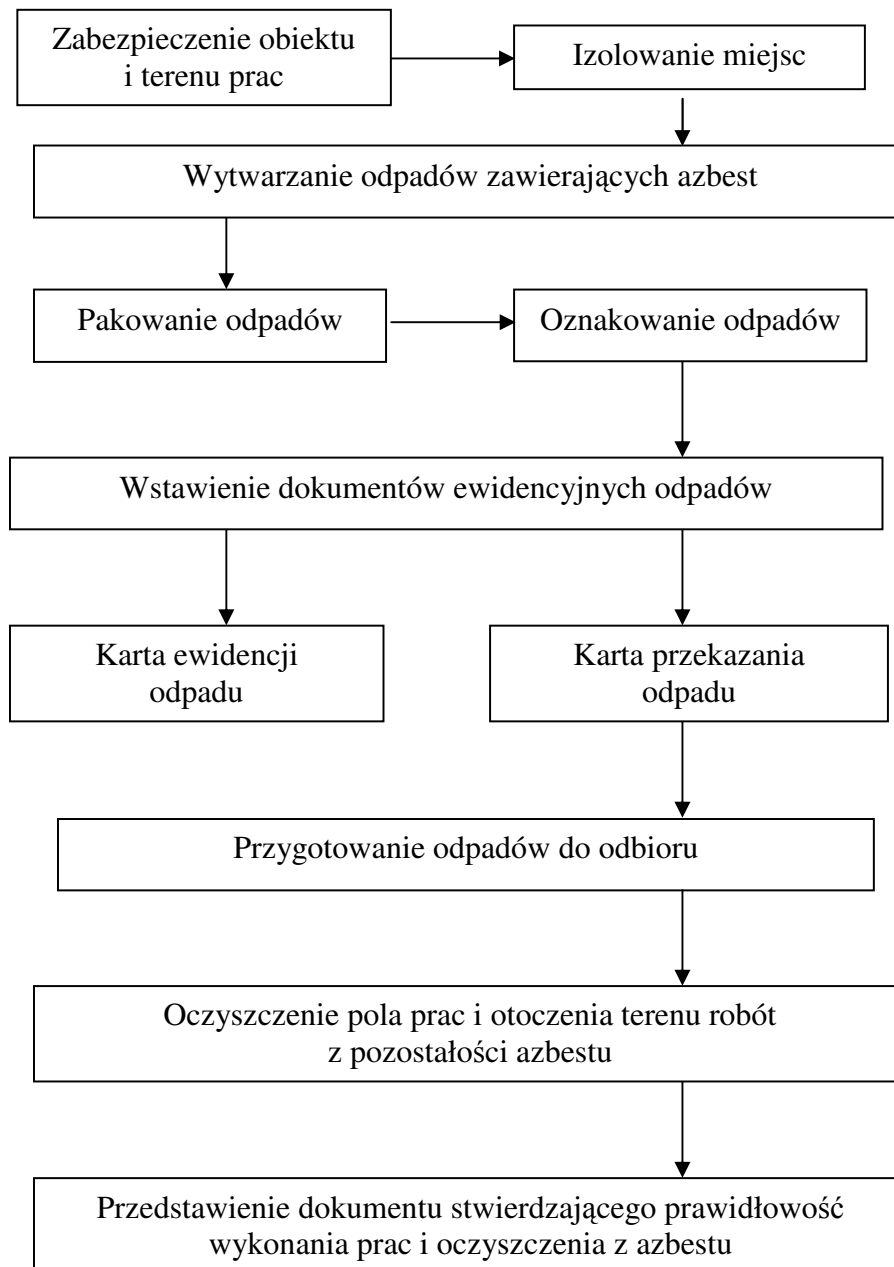
Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³, lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na wstępie należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczne odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało – czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie Azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie Azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odpajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo – cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 , (tzw. Miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrezone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
 - inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folię. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywicy syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie

do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych.

Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu,
- kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu.

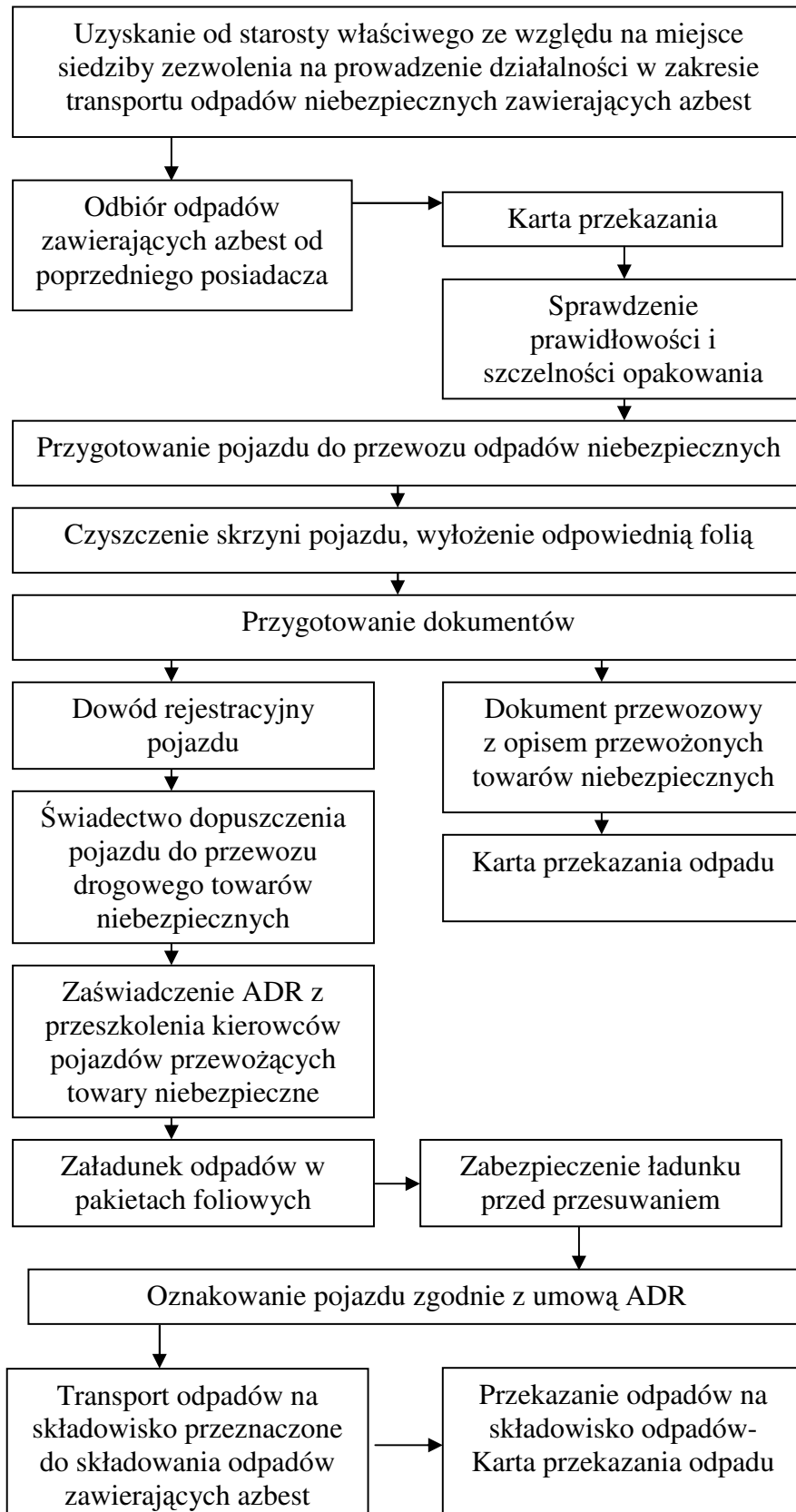
Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno wentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro.

Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokydolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucje.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta. Właściwym starostą do wydania zezwolenia na transport odpadów jest starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do transportu, w przypadku, gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia, zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- oznaczenie obszaru prowadzenia działalności,
- wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
- przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie transportu odpadów,
- przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. Wytwórca odpadów, który transportuje wytworzone przez siebie odpady jest zwolniony z obowiązku uzyskania decyzji na transport odpadów. W każdym innym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów miejsce odbioru odpadów oraz posiadacza odpadów, do którego należy dostarczyć te odpady. Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany dostarczyć te odpady do posiadacza odpadów, który został mu wskazany przez zlecającego usługę.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie litera „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełna nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu dokształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych.

Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika.

Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z opadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

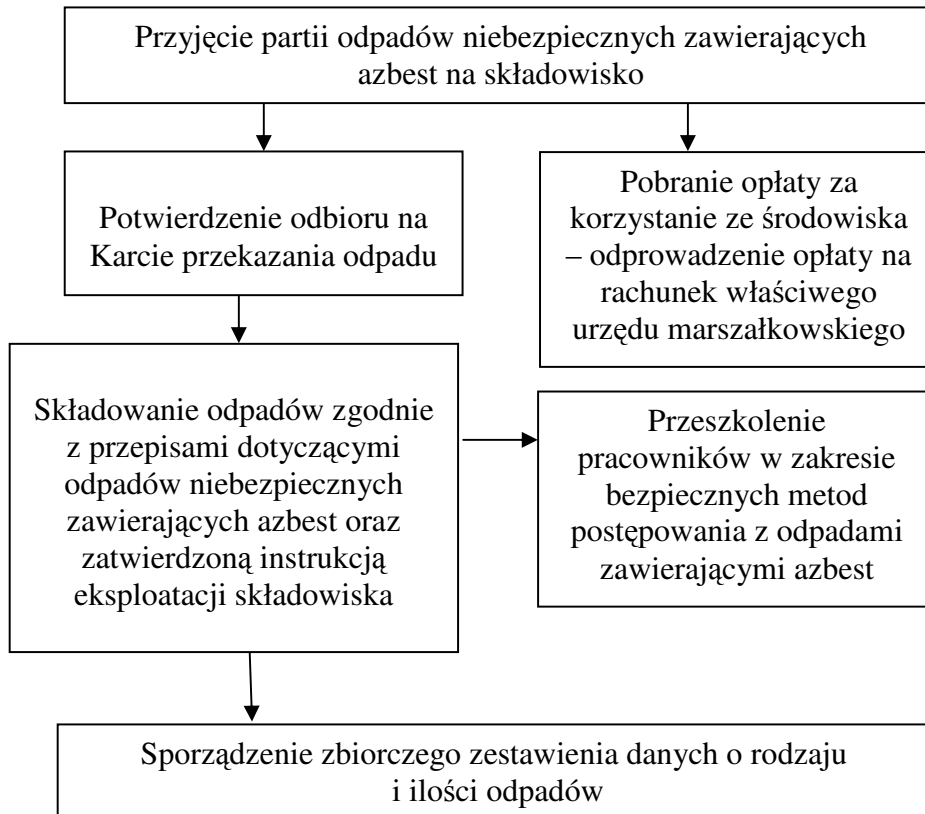
Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Schemat graficzny

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub na wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis szczegółowy

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnienie deponowania odpadów w sposób niepowodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystywanie racjonalnie pojemności eksploatacyjnej składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcje eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy pomocy urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

ZAŁĄCZNIK NR 2

ANKIETA – INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST (wysyłana do przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie gminy Szudziałowo)

1. Miejsce występowania, adres:

.....
.....
.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik* (imię, nazwisko lub nazwa i adres):

.....
.....
.....
.....

3. Rodzaj wyrobu zawierającego azbest (zaznaczyć symbolem x odpowiedni rodzaj wyrobu) oraz ilość

Rodzaj wyrobu	Ilość (m ² /kg)
☐ Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	
☐ Płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie	
☐ Rury i złącza azbestowo-cementowe	
☐ Izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest	
☐ Przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione	
☐ Szczeliwa azbestowe	
☐ Taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki	
☐ Wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych	
☐ Papier i tektura	
☐ Inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione	
☐	

4. Przewidywany termin usunięcia wyrobu (określić rok):

.....
.....
.....
.....

* niepotrzebne skreślić

Data

.....

(podpis)

ZAŁĄCZNIK NR 3

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089)

WZÓR OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....
.....
.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....
.....
.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

.....
.....

Numer działki
ewidencyjnej²⁾

.....
.....

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾

Nazwa, rodzaj
wyrobu³⁾

.....
.....

Ilość wyrobów⁴⁾

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾

Grupa/ Nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2.	Tynk zawierający azbest	30	
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4.	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II.	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5.	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6.	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7.	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8.	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III.	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10.	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	

IV.	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14.	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16.	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17.	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18.	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19.	Za zawieszonym, szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20.	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V.	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21.	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22.	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23.	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24.	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25.	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać, co najmniej jedną pozycję. Jeżeli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności

Stopień pilności I od 120 punktów

Wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

Wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

Wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
.....

Oceniający
Właściciel/Zarządca
(nazwisko i imię)
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny
- ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ³⁾ Przy określeniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowo obrobione,
 - szczeliwa azbestowe.
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie
- ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach miary masy (Mg) oraz jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, 'mb)
- ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena należy wpisać „pierwsza ocena

ZAŁĄCZNIK NR 4

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)

WZÓR INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....
.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....
.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

.....

6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾

.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾

.....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾

.....

Data

.....
(podpis)

Objaśnienia:

- ^{*}) Niepotrzebne skreślić.
- ¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- ²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- ³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- ⁴⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- ⁵⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- ⁶⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

ZAŁĄCZNIK NR 5

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)

WZÓR INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres

.....

2. Właściciel/zarządca^{*1)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres,

.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....

3. Tytuł własności

.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

.....

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

.....

7. Planowane usunięcia wyrobów:

.....

a) sposób

.....

b) przez kogo

.....

c) termin

.....

Inne istotne informacje⁴⁾

.....

Data

.....

(podpis)

Objaśnienia:

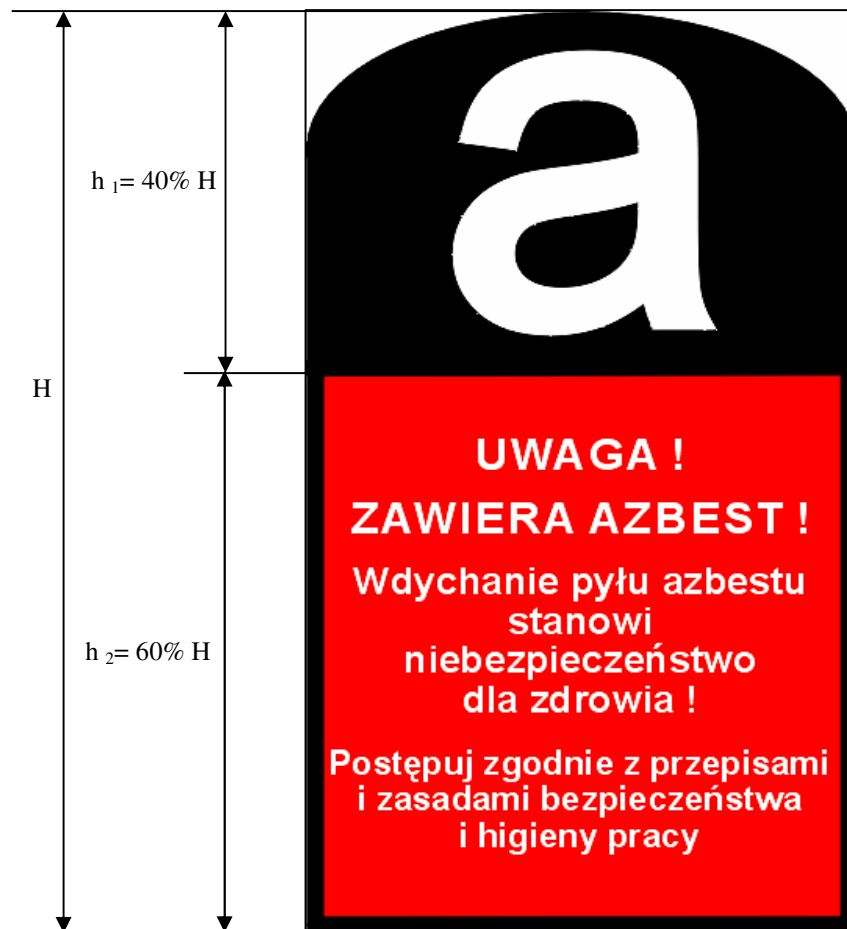
- ^{*}) Niepotrzebne skreślić.
- ¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- ²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- ³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- ⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

ZAŁĄCZNIK NR 6

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)

WZÓR OZNAKOWANIA WYROBÓW, ODPADÓW I OPAKOWAŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST LUB WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST, A TAKŻE MIEJSC ICH WYSTĘPOWANIA

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
 - górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - dolnej ($h_2 = 60\% H$) zawierającej wyraźny i czytelny napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle,
- jeśli wyrób zawiera krokidolit, zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

ZAŁĄCZNIK NR 7

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)

WZÓR KARTY EWIDENCJI ODPADU

KARTA EWIDENCJI ODPADU¹⁾					Nr karty		Rok kalendarzowy			
Kod odpadu ²⁾										
Rodzaj odpadu ²⁾										
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ³⁾										
Posiadacz odpadów ⁴⁾										
Adres posiadacza odpadów⁵⁾										
Województwo		Gmina		Miejscowość		Telefon służbowy		Faks służbowy		
Ulica			Nr domu		Nr lokalu		Kod pocztowy			
Miejsce prowadzenia działalności⁶⁾										
Województwo		Gmina		Miejscowość		Telefon służbowy		Faks służbowy		
Ulica			Nr domu		Nr lokalu		Kod pocztowy			
Działalność w zakresie:⁷⁾		W		Zb		Od		Un		Ok
		☐		☐		☐		☐		☐
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów [Mg] ^{8,9)}	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg] ^{8,10,11)}	Masa przyjętych odpadów [Mg] ⁸⁾	Nr karty przekazania odpadu ¹²⁾	Gospodarowanie odpadami					
					We własnym zakresie			Odpady przekazane		Imię i nazwisko osoby sporządzającej
					Masa [Mg] ^{8,13)}	Metoda odzysku R ¹⁴⁾	Metoda unieszkodliwiania D ¹⁵⁾	Masa [Mg] ⁸⁾	Nr karty przekazania odpadu ¹⁶⁾	

Objaśnienia:

- 1) W przypadku wytwarzania, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów należy sporządzać osobną kartę ewidencji odpadu dla każdego miejsca prowadzenia działalności, z wyjątkiem usług, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 22 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. W przypadku odbierania odpadów komunalnych należy sporządzić osobno kartę dla każdej gminy, z terenu której odpady komunalne są odbierane. Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.) w zakresie odpadów powstałych w wyniku demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prowadzącego stację demontażu i prowadzącego punkt zbierania pojazdów, o których mowa w ustawie z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm.) w zakresie gospodarowania pojazdami wycofanymi z eksploatacji.
- 2) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 3) Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.
- 4) Podać imię i nazwisko lub nazwę posiadacza odpadów. W przypadku odbierania odpadów komunalnych posiadaczem obowiązującym do wypełnienia karty ewidencji odpadu jest przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.) lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.

- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.
- 6) Podać adres miejsca prowadzenia działalności. W przypadku posiadania decyzji na prowadzenie działalności na terenie całego kraju lub na określonym obszarze należy wskazać adres siedziby lub miejsca zamieszkania posiadacza odpadów. W przypadku przedsiębiorcy, który uzyskał zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy podać województwo i gminę.
- 7) Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W – wytwarzanie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Od – odzysk, Un – unieszkodliwianie odpadów, Ok – odbieranie odpadów komunalnych.
- 8) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 9) Nie dotyczy odpadów komunalnych.
- 10) Odpady komunalne w rozumieniu definicji zawartej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 11) Wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 12) Podać nr karty przekazania, na podstawie której odpad został przyjęty. W przypadku przywozu odpadów na terytorium kraju należy wpisać "Przywóz do RP". W przypadku przyjmowania odpadów z innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu. W przypadku przyjmowania odpadów od posiadacza zwolnionego z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów rubryka pozostaje niewypełniona.
- 13) Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie.
- 14) Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 15) Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 16) Podać nr karty przekazania odpadu, którą został przekazany innemu posiadaczowi odpadów. W przypadku wywozu odpadów poza terytorium kraju należy wpisać "Wywóz poza RP". W przypadku przekazania odpadów osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym nie będącym przedsiębiorcami do wykorzystania na własne potrzeby zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy o odpadach należy wpisać „Przekazane os. fiz.”. W przypadku przekazywania do innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu.

ZAŁĄCZNIK NR 8

Zgodnie z załącznikiem nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)

WZÓR

KARTY PRZEKAZANIA ODPADU

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU	Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b
Adres ^e	Adres ^{d,e}	Adres ^c
Nr REGON	Nr REGON	Nr REGON
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f		
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad /		NIE DOTYCZY
Wnioskuję o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling		TAK <u>NIE</u>
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
<i>Data/miesiąc^g</i>	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^d
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przejęcie odpadu
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

- ^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- ^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.
- ^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- ^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- ^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- ^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.
- ^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.
- ^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

.....

Nr ewidencyjny

Urząd Gminy w Szudziałowie
ul. Bankowa 1
16-113 Szudziałowo

**WNIOSEK O UDZIELENIE DOFINANSOWANIA USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**

1. Wnioskodawca

.....

2. Adres Wnioskodawcy

Miejscowość ulica.....

Numer domu..... numer mieszkania.....

Kod pocztowy Poczta

Telefon e-mail..... Faks

3. Numer rachunku bankowego

Bank.....

4. Szczegółowy opis przedsięwzięcia (numeru działki, zakres prac objętych wnioskiem,
rodzaj obiektu budowlanego)

.....

.....

5. Planowany okres realizacji przedsięwzięcia

· termin rozpoczęcia prac

· termin zakończenia prac

· ilość wyrobów azbestowych przewidywanych do demontażu i/lub
unieszkodliwienia [powierzchnia (m²), masa (Mg)].....

5. Uwagi i informacje dodatkowe

.....

.....

.....

.....

Data i podpis właściciela obiektu

ZAŁĄCZNIK NR 10

WYKAZ PRZYKŁADOWYCH FIRM SPECJALISTYCZNYCH POSIADAJĄCYCH ZEZWOLENIE NA ZBIERANIE I TRANSPORT ODPADÓW AZBESTOWYCH NA TERENIE GMINY SZUDZIAŁOWO:

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
1.	Przedsiębiorstwo Projektowo - Wdrożeniowe „AWAT” Sp. Z o.o., ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa
2.	Zakład Usług Produkcji i Handlu inż. Jan Stanisław Górliński, ul. Moniuszki 85, 06-200 Maków Mazowiecki
3.	PHU FENIX, Eugeniusz Filipiuk, ul. Strażacka 13, 15-687 Białystok
4.	AZBUD Zbigniew Krysztopik, ul. Piasta 10 lok. 6, 15-044 Białystok
5.	P.P.H.U. DOMAX Stanisław Długozima, AL. Legionów 120, 18-400 Łomża
6.	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o. Reguły, ul. Graniczna 6, 05-816 Michałowice
7.	Przedsiębiorstwo Usług Wodno - Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o., 23-200 Kraśnik, ul Piłsudskiego 14
8.	„RAJAN” Usługi Budowlane Jan Rainko, 18-500 Kolno, ul. Wesola 7
9.	„GAJAWI” P.P.H.U. Gabriel Rogut, 93-150 Łódź, ul. Odyńca 24
10.	Zakład Remontowo - Budowlany „AMBROŻY” Spółka Jawna, Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży, 03-982 Warszawa, ul. Meissnera 1/3 lok. 222
	Wykaz pozostałych firm dostępny m.in. na stronie www.bazaazbestowa.pl

ZAŁĄCZNIK NR 11

SKŁADOWISKA PRZYJMUJĄCE ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

(Źródło: www.mgip.gov.pl)

woj. dolnośląskie

1. Składowisko Odpadów Stałych "Polowice", KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Legnica" Legnica, ul. Złotoryjska 194 */na potrzeby zakładu/*
2. Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul. Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki
3. Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Żukowice, ul. Żukowicka 1 */ na potrzeby zakładu/*
4. składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 *lazbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

woj. kujawsko-pomorskie

5. składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 */na potrzeby zakładu/*
6. zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 */ na potrzeby zakładu/*

woj. lubuskie

7. składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małyszynska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o. o. Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

woj. łódzkie

8. składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o. , Zgierz ul. A. Struga 10
9. mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów */ na potrzeby zakładu/*

woj. małopolskie

10. składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46
11. składowisko odpadów "za rz. Białą" w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8
12. składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow. olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa

woj. mazowieckie

13. składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32

woj. podkarpackie

14. składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow. jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341

woj. Podlaskie

15. Składowisko Odpadów Miastkowo pow. Łomża, MPGKiM ul. Akademicka 22, 18-400 Łomża
16. *(planowane otwarcie do 2012) Składowisko Odpadów Budowlanych Zawierających Azbest na terenie Składowiska Odpadów Komunalnych w m. Korytki, gmina Jedwabne, Komunalny Zakład Budżetowy, u. Mickiewicza 4, 18-420 Jedwabne*

woj. pomorskie

17. Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55

woj. śląskie

18. składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7
19. składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608
20. składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń"

woj. warmińsko-mazurskie

21. Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42,

woj. wielkopolskie

22. składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasięka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL" S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4
23. składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11
24. składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s. c. Wołomin ul. Partyzantów 38

woj. zachodnio-pomorskie

25. składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp. z o.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19
26. składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Koszalinie, ul. Rzeczna 14
27. składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. *lazbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

AZBEST 2011

Warunki dofinansowania przez WFOŚiGW w Białymstoku i NFOŚiGW zadań z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest

1. Dotacje będą udzielane w oparciu o „Regulamin udzielania dotacji na zadania z zakresu usuwania azbestu na lata 2011-2012” stanowiący załącznik do uchwały Rady Nadzorczej nr 143/2010 z 30 sierpnia 2010 r. oraz w oparciu o umowę udostępnienia środków nr 8/2010/WF/US z dnia 27 grudnia 2010 r. zawartą pomiędzy Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku.
2. Dotacje będą udzielane tym jednostkom samorządu terytorialnego, które przeprowadziły inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz posiadają, przyjęty uchwałą rady jest, program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.
3. Dotacje będą udzielane jednostkom samorządu terytorialnego na usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów, których właścicielami są jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.
4. Na realizację programu w 2011 WFOŚiGW w Białymstoku zabezpiecza środki finansowe w łącznej kwocie 2,3 mln zł, w tym środki udostępnione przez NFOŚiGW wynoszą 1,15 mln zł.
5. Kwota dofinansowania przedsięwzięć wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych obejmujących koszty demontażu, transportu i zdeponowania odpadów na składowisku.
6. Kosztami kwalifikowanymi nie są koszty związane z zakupem i wykonaniem nowego pokrycia dachowego.
7. Do projektu mogą przystąpić te jednostki samorządu terytorialnego, które posiadają pełną i aktualną informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów azbestowych, sporządzoną na podstawie danych z inwentaryzacji wykonanej przez właścicieli, zarządców lub użytkowników miejsc, w których jest wykorzystywany azbest w myśl rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876 ze zm.).
8. Dofinansowanie nie obejmuje podmiotów, które we własnym zakresie zleciły demontaż, transport i/lub przekazały do unieszkodliwienia wyroby zawierające azbest.
9. Procedura przyjmowania wniosków oraz przygotowywania i zawierania umów:
 - 1) przed złożeniem wniosku jednostka samorządu terytorialnego powinna oszacować zakres i koszt prac, które będą wykonane w danym roku. Należy określić planowany efekt ekologiczny w Mg unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest. Dane te należy uzyskać drogą wstępnego naboru wniosków (zgłoszeń) od zainteresowanych;
 - 2) wypełniony wniosek o dotację AZBEST - 2011 należy złożyć w terminie do dnia 31 marca 2011 r. (formularz wniosku znajduje się na stronie internetowej Funduszu w zakładce środki krajowe - wnioski i pliki do pobrania);

- 3) złożone wnioski będą oceniane pod względem formalnym i merytorycznym; wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane;
 - 4) po podjęciu przez Zarząd/Radę Nadzorczą Funduszu uchwały o udzieleniu dotacji, wnioskodawca otrzyma pisemną odpowiedź o maksymalnej kwocie dofinansowania wraz z wykazem dokumentów niezbędnych do zawarcia umowy i innymi warunkami, które wnioskodawca powinien spełnić celem podpisania umowy a następnie jej prawidłowego rozliczenia; uchwała o przyznaniu środków jest ważna 4 miesiące - po upływie tego terminu podjęta w tym zakresie uchwała przestaje obowiązywać;
 - 5) wnioskodawca powinien wybrać wykonawcę zadania w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2010 Nr 113 poz. 759 ze zm.), posiadającego uprawnienia na prace na danym terenie i na transport odpadów określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71 poz. 649);
 - 6) WFOŚiGW w Białymstoku ustala graniczny termin zakończenia zadania na 31 października 2011 r.;
 - 7) w rozliczeniu nie będą uwzględniane prace wykonane przed terminem podjęcia przez Zarząd uchwały o udzieleniu dotacji.
10. Udzielenie dofinansowania przez Fundusz następuje na zasadzie refundacji środków kwalifikowanych poniesionych w ramach realizacji zadania na podstawie następujących dokumentów:
- 1) oryginałów faktur i rachunków,
 - 2) potwierdzenia zapłaty za przedstawione do refundacji dowody księgowo,
 - 3) protokołu odbioru końcowego zadania,
 - 4) oświadczenia wykonawcy o prawidłowości wykonania prac oraz oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, zgodnie z § 8 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (DZ.U. 71, poz. 649),
 - 5) kart przekazania odpadów
 - 6) sprawozdania końcowego z wykazem obiektów, z których usunięto azbest i masą odpadów unieszkodliwionych.

UWAGA: Planowany efekt ekologiczny należy podać w Mg unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest stosując przelicznik wagowy płyty eternitowej 1 m²-15 kg

ZAŁĄCZNIK NR 13

Regulamin udzielania dotacji na zadania z zakresu usuwania azbestu na lata 2011-2012

Regulamin dotyczy dofinansowania realizacji zadań polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego.

Środki finansowe na realizację zadań pochodzić będą z dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku, zwanego dalej „Funduszem” z udziałem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu priorytetowego „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne – część III: Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

1. Podmioty uprawnione do ubiegania się o dotację oraz rodzaj zadań do dofinansowania.

Dofinansowanie adresowane jest do jednostek samorządu terytorialnego województwa podlaskiego.

Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone zadania z zakresu demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

2. Ogłoszenie regulaminu, termin składania wniosków

- a) ogłoszenie o regulaminie umieszcza się na stronie internetowej Funduszu www.wfosigw.bialystok.pl
- b) wnioski o dofinansowanie należy składać według wzoru o symbolu AZBEST/2011(2012) wraz z wymaganymi załącznikami, który znajduje się na stronie internetowej Funduszu.
- c) wnioski przyjmowane będą:
 - do 31.03.2011 r. dla zadań realizowanych w 2011 r.,
 - do 30.03.2012 r. dla zadań realizowanych w 2012 r.

3. Koszty kwalifikowane

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego tj. koszty:

- a) demontażu pokrycia lub innych wyrobów zawierających azbest,
- b) transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
- c) unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

4. Warunki i wysokość dofinansowania

- a) Zadanie objęte wnioskiem o dofinansowanie:
 - nie może zostać zakończone przed dniem złożenia wniosku,
 - powinno być zlokalizowane na terenie Gminy, w której przeprowadzona została inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest,
 - powinno być zgodne z gminnym programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.
- b) kwota dofinansowania zadania może wynieść do 100 % kosztów kwalifikowanych, w tym do 50% ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW. Minimalne łączne zaangażowanie środków WFOŚiGW w Białymstoku w realizację zadań objętych niniejszym regulaminem stanowi 35% kosztów kwalifikowanych,
- c) przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej,
- d) zasady pomocy publicznej stosuje się w odniesieniu do ostatecznych odbiorców dotacji. Podmiotem udzielającym pomocy ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy publicznej z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków podmiotu udzielającego pomocy jest dotowana jednostka samorządu terytorialnego.
- e) wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie powinien dokonać wyboru wykonawcy zadania zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych,
- f) Fundusz ma prawo sprawdzenia, czy firmy dokonujące usunięcia i unieszkodliwienia azbestu posiadają wymagane przepisami prawa zezwolenia lub decyzje na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. W przypadku, gdy firma nie posiada ww. zezwoleń lub decyzji, Fundusz odmówi wypłaty dotacji.

5. Zawarcie umowy

- a) wnioskodawca zobowiązany jest w terminie nie dłuższym niż **4 miesiące** od daty podjęcia przez Zarząd/Radę Nadzorczą Funduszu uchwały o dofinansowaniu zadania, dopełnić wszelkich formalności umożliwiających podpisanie z Funduszem umowy, w tym dostarczyć wszystkie załączniki wymienione w piśmie o przyznaniu dotacji,
- b) niedotrzymanie przez wnioskodawcę terminu, o którym mowa w pkt 5 lit. a), skutkuje wygaśnięciem uchwały i odstąpieniem przez Fundusz od dofinansowania realizacji zadania.

6. Postanowienia dodatkowe

- d) Jednostka samorządu terytorialnego może złożyć w roku kalendarzowym jeden wniosek o dotację,
- e) w sprawach nie uregulowanych niniejszym Regulaminem mają zastosowanie „Zasady udzielania pomocy finansowej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku” obowiązujące w dniu przyznania dotacji,
- f) w celu potwierdzenia osiągnięcia planowanych efektów wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia w Funduszu, potwierdzonej za zgodność z oryginałem, „Karty przekazania odpadu”.